LÊGERVANÊ HEQÎQETÊ

YE KU LI CÎHANEKÊ DIN ÎSRAR KIR

Bager Nûjiyan

Naverokan

Michael Panser
1988 - ∞

Lêgervanê heqîqetê

Lêgervanê heqîqetê ye ku li cîhanekê din îsrar kir

Hevalê me, şoreşgerê enternasyonalîst û şervanê gerîllayê Michael Panser, Bager Nûjiyan (berî Xelîl Viyan) di 14ê qanûnê 2018'an de di encama erişên hewayî ya arteşa tirk de li heremên parastina medyayê şehîd ket.

Dilên me tijî eş in, mejiyê me tijî bîranînan. Heval Bager di serî de ji ber tû car ji lêgerîna xwe ya heycanî ya heqîqetê têr nebû di bîra me de maye. Lêgerîn û meraq a wî ji bo tevgerên rizgarî ya şoreşgerî wî anî gelek deverên cihanê. Hesreta wî ya herî mezin ew bû ku tecrûbe û fikirên xwe bi mirovên din re parve bike, niqaş bike û rêhevalên xwe qezenç bike. Di sala 2012'an de ew carê yekemîn çû ber bi Kurdistanê ve. Li vir giredayebûna wî ya kûr bi felsefe pêşengtiya şoreşgerî ya PKK û Rêber Apo destpêkir. Lê armanca wî ew bû ku tecrûbeyên xwe û heycana xwe ji bo tevgera azadiya Kurdistanê parve bike. Heval Bager ji wateya gerdûnî ya şoreşa Mezopotamya ji bo hemû lêgervanên azadiyê, berxwedêran û şoreşgeran iqnaa bû. Lewma di hindûrê çend salan de gelek mirov û tevgeran bi tevgera azadî girêda û pirên xort avakir. Di sala 2015'an de ew bi xwe jî vegeriya qadên şoreşa Rojavayê, ji bo bibe perçeya veguhertina civakî û cihê xwe di nava parastina gelê Ezidî li çîyayê Şengalê jî bû. Di sala 2017'an de carekê din berê xwe da çiyayên azad ên Zarathustra li lêgerîna zanayî, hevaltiya rast, têkoşîn û jiyana azad di PKK'yê de. Komîna Enternasyonalîst bêguman jî encama keda Heval Bagerê û herî kêm yek ji gelek xeyalên wî ku rastî bûn. Lê mixabin ewqas xeyalên wî hîn pêknehatî mane, lê lêgerîna wî bû lêgerîna gelekan. Tovên ku Heval Bager di dema gelek gerînên xwe de belav kir, îro li herderê şîn û mezin dibin. Em çava xwedî li van berheman derbikevin û tovên nû

biçînin, ev niha êdî di destê me de yên ku bêguman têkoşîna wî heya serkeftin berdam bikin. Em deyndarê wî ne. Ji bo me pir zahmet e ku em bi hîn peyvan qîmeta rêhevalê xwe bînin ser ziman. Lewma em dixwazin, ku ew bi peyvên xwe, xwe bide nasîn. Di vê çarçoveyê de em bi we re di vê broşurê de hevpeyvînên wî û nivîsên wî parve dikin. Em hêvîdar in bi ew broşur jiyan, fikir, xeyal û tekoşîna wî bidin nasîn û bi riya vî nîqaşan derbikevin holê, ji ber ku ew her tim xwesteka wî ya herî mezin bû. Wisa jî em dixwazin beşekî ji vê erka bîranînê rakin û nahelin ku jiyana şoreşgerî ya Micha, Xelîl û dawî de Bager Nûjiyan tu caran bê ji bîr kirin. Em vî di fikirandin, axaftin û sekna xwe ya rojanê bidin jiyîn.

" Têkoşerekî sosyalîst: Bager Nûjiyan" nivîsa felesof û komîtanê çiyayên Kurdistanê Ş.Qasim Engîn nivîsand. "Navê min Bager Nûjiyan e" hevpyvînekî wî ji sala 2017/18'an e, ku wek vîdeoya di dema wî ya akademî li çiya de hatibû çekirin. Di vêderê de bi awayekî lêhûrbûna xwe ya kûr li ser şoreşgertî û tevlîbûna xwe ya PKK'ê şirove dike. "Enternasyonalizm û rastiya rêbertî" nivîsekî ya hevalê Bager e, li çiya di zivistanê de berî ku şehîd ket nivîsand. "Îxtîdar û heqîqet: Texlîlên Îxtîdarî û fikirandina nomadik wek beşên felsefeyekî ya rizgarî" axaftina Michael Panser di konferansa "Meydanxwestin ji modernîteya kapîtalîst re - Berxwedana li dij Modernîteya Kapîtalîst II: Teşrîhkirina Modernîteya Kapîtalîst – Avakirina Modernîteya Demokratîk", li sala 2015'an li Hamburgê bû. "Ji çiyayên azad ên Kurdistanê heta Başurê-Rojhilata Meksîkoyê: Li ser riya ji bo çandekî şoreşgerî yê tekoşîna azdiya cîhanê" ji bo pîrozkirina salvegera 25'min a serhildana zapatista nivîsand. Nivîsa dawî hevpeyvîna wî ya destpêkê bi navê "derbaskirina refleksên tirsê" di payîza sala 2013'an de li çiyayê Qendîlê, wexta ku heval Bager (ji bo hevpeyvîn bi navê Demhat xwe da naskirin) ser riya xwe ji bo perwerdeya bingehîn bû, pêk hat.

Hevalê Bager riya şoreşgerên elman wekê Rosa Luxemburg, Willi Münzenberg, Hans Beimler, Ulrike Meinhof, Andrea Wolf, Uta Scheidebanger, Ivana Hoffmann, Kevin Jochim, Günter Hellsten û Jakob Riemer dişopîne. Di jiyana hevalê Bager Nûjiyan de em ni-

muneyekî ji bo enternasyonalizmê û lêgerîna heqîqet, azadî û biratiya gelan dibînin. Em sersaxiya xwe ji tevahî malbat û hevalên wî dixwazin. Em derda xwe bikin hêrsbûn, hêrsbûna xwe em bikin berpirsyartiya tevahî êş û xeyalan ji bo pêk anîna cihanekî din. Bila li Mesopotamya be, Chiapas an di rojhîlata Elmanyayê de be. Em tevahî şehîdên şoreşê, ku jiyana xwe ji bo azadiyê ji dest danê bi bîr dixin û em dibejin tekoşîna wan ya me ye!

Têkoşerekî Sosyalîst: Bager Nûjiyan

Qasim Engîn

Tevgera azadiyê weke çemekî ye. Bi salan e ku ji çar aliyên cîhanê têkoşerên bijarte diherikin vî çemî. Dema mijar civakîbûn, bi gotina hostayan civaksazî bibe bîrdoziya hêviya mirovahiyê, ji bo kesekî li wî aliyê cîhanê Kurdistanê weke welatî xwe dibîne. Ji bo sosyalîstekî Kurdistanê jî weke şoreşgerekî, wî aliyê dinê welatî wî/ê ye. Weke ku Che Guevera di dema xwe de gotî, "Beriya her tiştî li devereke cîhanê neheqiyeke ku li kesekî hatî kirin, her tim di kûrahiya dilê xwe de hîs

bikin. Ev taybetiya herî bedew a şoreşgerekî ye.” Ev gotin, dilê hemû şoreşgeran dixemlîne. Dema mirov li aliyekî din ê cîhanê be jî, heke li wî cihê dil ê herî narîn arîşeniyeke ji bo mirovahiyê dikute hebe, ji bo mirovekî ji bo her derê cîhanê welatî wî/ê ye, heke li cihekî li kesekî/ê neheqî hatibe kirin, herikîna ber bi wê derê ve peywireke şoreşgerî û bi qasî peywir, divêtiyeke mirovbûnê ye jî. Em dizanin ku Che Guevera, li dijî bê dadwerî û pergala emperyalîzmê a ew afirandî, kesayetiyeke serhildêrî ye. Ev serhildêrî ne tenê bi gotinê tê kirin. Nexasim serhildêriyeke bê plan, belavela û li keyfî hatî kirin qet nîn e. serhildêriya Che, berpirsyariya wî ya li hemberî dengê hundirê xwe û wijdana xwe ye. Che, dildarê mirovan e. dildariya wî ya mirovan ji bo hemû mirovahiyê ye. Li hemberî mêtîngerî, rajêrî, bindestî, perçiqandin û biçûkxistinê hêrs û kîna wî bêdawî ye. Ew cîhaneke dadwerî dixwaze. Ew, bêriya cîhaneke ku mirov weke mirovan, hekhev hevpar bê jiyîn dike.

Hevrê Bager, di vê wateyê de weke peyder û hevrêyekî Che şopdarekî baş ê ramanê sosyalîst, guh daye dengê dilê xwe û li pey çûye. Hevrê Bager, nêzikatiya Rêber APO a ku dibêje ‘xiyanet li xeyalên xwe yên zarokatiyê nekin’ ji xwe re esas girtiye û li ser wê riyê meşiyaye. Ma pênaseya herî xweş a gerîla ne ew e ku gerîla zarokên xwezayê ne? Yan mirov bêje cengawerê dilsozê xewn û xeyalê xwe? Gelo pênaseya ‘yê/a xiyanet li xeyalên xwe nekirî’, pênaseyeke baştir e? Gelo kesê/a ku di asta azweriya herî bilind de xwe bi awayekî azad ber bi herikîna jiyanê ve berdayî û bask dayî ye? Ji bo ku bi serî netewandina xwe, bi sekna xwe ya serbilind, mîna çeka herî xurt pêkanîna edaletê, dilê xwe xistê destê xwe û di şert û mercên herî zehmet ê jiyanê de serî li mirinê rakirî, bi bawerî û rikberiyeke mezin gerîlayên ji bo afirandina pêşerojên ronî herî zêde ne şopdarên xeyalên Che ne? Dema Che tê gotin, gotin di cih de be hevrê Bager Nûjiyan tê bîra mirov. Min hevrê Bager, bihara 2018’an nas kir. Min berê navê wî bihîstibû. Bi rapora xwe ya 15 rûpelan a ji partiyê re nivîsî, xwestibû paradîgmaya nû bi taybet li dibistana navendî ya partiyê ji nêz ve nas bike û fêr bibe. Pêşniyara wî guncav hatibû dîtin. Jixwe rapora wî gelek dagirtî û têr hatibû dîtin. Tevahiya rapora wî di derbarê ramanê

sosyalîst, sosyalîzmê û mirovê nû de bû. Hevalan dabû zanîn ku di rapora xwe de lêhûrbûn û ponîjînên xwe yên kûr parve kirine. Ji bo ku ez bi xwe jî car caran tevlî xebatên perwerdeyê dibim, di vê dorhêlê de min, navê hevrê Bager bihîstibû. Ligel xebatên perwerdeyê, ez bi xwe jî ji bo ku weke ciwanekî Kurdistanê ê li Elmanyayê mezin bûyî, her tim pêwendiya min a sereke ji bo hevrêyên ji Elmanyayê tevlî bûyî bibe jî, her tim pêwendî û eleqeya min a ji bo ciwanên ku ji welatên din ên cîhanê hatî çiyayên Kurdistanê çêbûye. Em, xwe weke şoreşgerên parçeyekî şoreşa cîhanê dibînin. Lewre eleqe û hezkirina me ya ji bo enternasyonalên cîhanê yên hatî çiyê her tim cuda bûye. Di vê dorhêlê de, hevrêyên hatî çiyê heke Elman bin jî, ev eleqe zêdetir bûye, hem jî bi xwezayî têkilîdanîn hêsantir bûye.

Belê, ji bo vê berê ku hevrê Bager nas bikim, di derbarê wî de hindik be jî agahiya min çêbibû. Lê belê her tim ji bo ku mirov kesekî/ê bigire dest, binirxîne, heta di derbarê wî/ê de bibe xwedî nêrîn, divê mirov wan nas bike, bi wan re bikeve heman navengê parve bike, hev binase, nîqaş bike, bi kurt û Kurmancî bi hev re bijî. Dema mirov destpêkê hevrê Bager didît, kesayeteke bêdeng, xwedî çavdêriyên xurt, guhdar, dema diaxiviya hinek şermok, ligel vê gelek têgihiştî, kesekî bizane ka dê çi li kû derê bibêje û di vî aliyî de xwedî serwextiya jiyanê, bi kurtasî xwedî kesayetî û taybetiyên ku divê di şoreşgerekî de hebin, dihatin dîtin. Her ku mirov bi hevrê bager re nîqaş dikir û ew nas dikir, mirov ferq dikir ku xwedî daneheviyeke kûr e û baweriya wî ya sosyalîzmê dihat dîtin. Dema em dibêjin sosyalîzm jî, em qala sosyalîzma ku desthilatî, dewlet û dîktatoriya proleteryayê esas digire nakin. Sosyalîzma ku em esas digirin, sosyalîzma dij dewletbûnê esas digire, ji dewlet û desthilatdariyê dûr, li dijî her cure hiyerarşî û serdestiyê ye. Dema destpêkê me hev dît, ji xwe bi xwe re danûstandina me bi zimanê Elmanî çêbû. Lê belê her ku min ew nas kir, min dît ku hevrê Bager ji gelek Kurdan xweştir Kurdî diaxive. Kurdiya wî wisa xweş bû û ez hîn bûm ku bi demê re hem xwendina Kurdî fêrî xwendekarên Dibistana Mazlûm Dogan dike, hem jî gelek perspektîf û ferman-nameyên dihatin hevrê Bager bi Kurdiyeke herikbar ji pêkhateya dibistanê re dixwend. Ez, kêm-zêde dizanim ku binyada

Ewropayiyan destdayî ye ku zimanan fêr bibin. Her çiqas ez bingeha vê ya dîrokî û sosyolojîk nebizanim ji kû tê jî, bi hêsanî fêrbûna zimanan a Ewropayiyan, nexasim jî Elman ji nêz ve dizanim. Lê belê di demeke ewqas kurt de mirov ji ciheke biyanî bê û bi zamanê kurdî ders bide têkoşerên wî gelî bi rastî jî balkêş û fêrker bû.

Di nav gerîla de şahiyên moral navdar in, tê zanîn. Dema şahiyên moral ên gerîla tê gotin em wiha fêm dikin; berê 15 rojan carek her yekîneyeke gerîla ji bo asta xwe yan çandî pêş bixe şahî li dar dixistin. Di van şahiyan de hinek heval bîranînên xwe dibêjin, hinek heval an helbestên xwe yan jî helbestên şoreşger û sosyalîstên navdar dixwînin, hinek heval stranan dibêje, hinek heval jî texlîdê hinek hevalan dikin, hinek jî heke rewş pêkan be weke kevneşopiyekê govend digirin û şano dilîzin hwd hinke jî pêşandina pantomîmê dike. Şoreşger an jî gerîlayek, ne tenê cengawerekî baş e; ji bo ku cenga wî ew ceng e ku mirovekî nû derxe holê beriya her tiştî cenga wî, cengeke çandî ye. cengawerê li dijî her cure paşverûtî, rajêrî, neheqî, bêdadiyê ye. Ango cengawerê pêkanîna xwebûnê ye. Ji bo wê gerîla, divê xwedî ziravî û nazikiya hunermediyê be. Heke jiyana wî/ê ne bi hunerî be, di jiyana wî kesî de ya tiştek kêm e, yan şaş e, yan jî ew gerîla şêwazeke şaş dijî, xwedî çewtiyan e. Weke Che Guevera dibêje, “Mirovê Nû, ancax bi asta bilind a çanda şoreşgeran pêkan be”. Bilindbûna asta çandî, evîna ji bo azadiyê ye, sekna serbilindî û bi rûmet a li dijî her cure bindestî û pelixandinê ye!

Belkî hûn bêjin ‘tu çima van vedibêjî?’ lewre hevrê Bager, di van salên dawî de hem di şahiyên fermî de hem jî yên di roj û salvegerên taybet de bi coş hatî lidarxistin de, ku koma hevrêyan bi tembûr, gîtar, erbane û ensturmanên xwe yên din tevlî dibin de hevrê Bager her tim li pêş bû û pêşiya her kesî di nav de cih digirt. Hevalê Bager hem di moralên fermî de, teqez bi gelek zimanan hem ji hevrêyên xwe re stranên şoreşgerî digotin, hem jî hem jî di moralên ku bi xwezayî pêş diketin de li pey hev bi dehan stran digotin. Her heval, bi heyrenmanî li vî hevrêyê şoreşger ê enternasyonal ku ji welatekî din hatî dinêriya. Nexasim dema hevrê Baber strana ku Natalia dibêje ya bi

navê ‘Komandante Che Guevara’ digot, hemû heval ji dil, bi çepikên xwe û pê re stran digotin. Dîsa straneke din a ku hevalê Bager tim digot jî, strana hevrê Delîla a bi navê ‘Sê Jinên Azad’ bû. Ev stran li dibistanê bi hevalê Bager dihat bilêvkirin. Dîsa straneke dîtir a bi hevrê Bager dihat bilêvkirin jî, dîsa strana ku hevrê Delîla gelek xweş dibêje, strana ‘Zîlan’ bû. Belê, min hevrê Bager destpêkê wiha nas kir. Bêguman bi van re ne sînordar bû hevnasîna me. Mirov her ku ew bêtir nas dikir, mirov evîn û dilsoziya wî ya ji bo mirovan, girêdana wî ya heman awayî ji bo sosyalîzmê û bêguman evîna wî ya kûr a ji bo paradîgmaya Rêber APO didît. Hêvîdar im şaş neyê fêmkirin, navengên mirov tê de mezin dibe li ser wan bandor dike, teşe dide wan. Ewropa, navenda modernîteya kapîtalîst e. Vê navendbûna xwe jî ji vê taybetiya xwe digire ku heta her mirovî danequrtîne, wan rehet bernade. Ev sekneke wisa ya navendîperest e ku mirovên dîtir ên li dora xwe biçûk dibîne, heta di dema xwe de gava ku mirovên Efrîkayî li bazaran difirotin dida nîqaşkirin ka gelo mirov in an na, ka gelo canê wan diêşe yan na! Ev modernîteyeke wisa ji ser xwe çûyî ye ku mirovên ku gelek humanîst in anîne vî halî. Nêzîkatiyên mîna van, di dema xwe de Chrîstopher Colûmbûs û hevalbendên wî heman tişt anîbûn serê niştecihên Emerîkayî. Nexasim jî ev kirinên xwe ku mirov nedixistin şûna mirov, dispartin ayetên Încîlê û em tiştên hatî kirin ji nivîsarên bi dehan papaz û keşeyan dizanin.

Belê, Ewropa xwe-navendperest e. Lewre vê dide civaka xwe, an jî li ser wan jî dide ferzkirin. Li civak an jî endamên xwe wisa dide hîskirin ku mirovên pir taybet in û bi vî awayî wan dike hevparê mêtîngeriya xwe ya cîhanê û wan bêdeng dike. Bi kurtasî mirovên Ewropayî, Efrîkayî, Asyayî, nexasim jî mirovên Rojhilata Navîn biçûk dibîne. Lewre her tim aqil dide wan. Ev tiştên me bilêv kirî, çavkaniya xwe ji xirabî an jî başiya mirovan nagire. Pergala kapîtalîst modernîte, bi pergala xwe ya perwerdeyê ji bo mirovên Ewropayî bîne vê rewşê çi ji dest tê dike. Belasebeb nivîskarê jiyana xwe ji dest dayî Îmmanûel Wallersteîn negotiye, ‘Em hemû hinek zarokê modernîteya kapîtalîst in.’ Belê niyeta wan ne wisa be jî, xwe mezindîtin, yên dîtir biçûkdîtin, bi awayekî xwe serdestkirin, di nav refên me de jî xwe dide der.

Lê belê dikarim bêjim ku min di kesayetiya hevrê Bager de piçek jî be xwe-ecibandin û ezezêtî nedît. Di dibistanê de, belkî jî di nav hevrêyên xwe de yê herî komunal, ango hevpar, bi her kesî re di nav danûstandinê de, li gorî hêza xwe hewl dida ji derdê her kesî re çareseriyekê bibîne, lewre mîna aliyê xwe yê serkêşiya civakî, bi sekna xwe ya jiyanê jî gelek dilnizm bû. Dema mirov ji derve lê binêriya -heke rengê wî yê sorzerî nebûya- mirov qet ferq nedikir ku hevrêyekî Elman e. Lewre hatina xwe ya çiyayên Kurdistanê şêwaza Che esas girtibû. Dema Che ji dayika xwe veqetiyayî vala vala negotibû, "Dîsa perasûyên Rosînante bi min re diçin. Divê dîsa bikevim rê." Dîsa dema Che Kuba hiştî û li Efrîkayê ber bi welatekî ne diyar ve ji bo peywirên şoreşgerî ketî rê dîsa vala vala ji Fîdel re negotibû, "Welatên din ên cîhanê li benda alîkariya min yên dilnizm e." Kesekî ku li welatekî din ê cîhanê hewl bide biçe alîkariya dilnizm, beriya her tiştî bi yekbûna şoreşgerên cihê ku biçe re, bi gelê wê derê re gengaz e ku vê hewldana xwe bi ser bixe. Pirsgirêk ne paşverûtî yan jî pêşverûtiya wan deran e; pirsgirêk neheqiyên wê derê tên jiyîn, bi hîskirina herî kûr a hestên xwe ve heke bikare pêk bîne, dikare piçek ji pirsgirêkên wan re çareserî bibîne. Pêkanîna vê çareseriyê jî bêguman bi dilnizmê gengaz e.

Hevrê Bager, bi rastî jî bi qasî heyranê Che bû, hevrêyekî wî yê baş bû jî. Wisa bû ku di serî de welatê Che, ji bo şoreşgeriyê bike çûbû gelek welatê Emerîkaya Latîn. Ligel zimanên Elmanî û Îngilîzî, Îspanyolî jî dizanî. Lewre ziman di encamê de navgîna danûstandinê ye. ji bo tu bi mirovan re têkiliyeke baş deynî jî divê tu bi wan re biaxivî. Ji bo tu bikaribî biaxivî jî divê tu ziman bizanî. Ji bo ku hevrê Bager ev rastî hê zû fêm kiribû çûbû kû derê bi awayê herî baş zimanê wê derê fêrê bibû û axivîbû. Belê, taybetiya sereke ya şoreşgerekî yek jê ew e ku biçe kû derê bi mirovên wê derê re bikeve nav têkilî û danûstandinê. Enternasyonalîstê mezin ê Tirkiyeyî hevrêyê me Kemal Pîr gotibû, "Ez, rojê rûyê sed mirovan nebînim ez nikarim li cihê xwe bisekinim." Dîtina rûyê sed mirovî, tê wateya têkilîdanînê. Ji aliyê giyanî ve bi wan re yekbûn e. Di kûrahiya dilê xwe de hîskirin e. Lewre hevrê Bager bi vî awayî hem bi danûstandinê, hem bi yekbûna giyanî di deme-

ke kurt de bibû têkoşereke çiyayî yê kemilî. Bêguman mirov nikare hevrêyekî wiha her tim û her derê bibîne û kengê we mirov bixwaze mirov nikare bi hevrêyekî wiha hev binase. Hinek caran çarenûs mirov bi şoreşgerekî wiha rûmelek, narîn, bi hezkirin dagirtî, kubar, xwedî hestên zirav, bi daneheviya xwe ve entelektuel, bi keda xwe ve kedkar, bi şoreşgeriya xwe ve şoreşgerekî hev dide nasîn. Hevrê Bager, şoreşger û têkoşerekî wiha têr û tijî û bijarte bû. lewre çavên mirov her tim li kesayetî û hevrêyên wiha digere û bêrî dike. Hevrêyekî wisa bû ku ji bo gotinekî ji mirov re bike, mirov bi sebir morikên tizbî diqulibandin. Yekî wisa bû ku mirov ji bo dîtineke wî bi kîlomîtroyanbimeşe û rûyê wî yê geş bibîne tewaf bike û dema silavdayînê bi têr û tijî hembêz bikî, ji dil û hestên kûr rewşa wî bipirsî. Kesayetiyeke ku mirov jibîr neke bû. Şoreşgerî komunalbûn be jî mirov hevrêyên wiha heta hetayê di kûrahiya dilê xwe de hildigire.

Ez ne şaş bim, li dibistana hevrê Bager tê de bû min du ders dan. Yek dersê dîroka Kurdistanê bû. Dema em dersê dîroka Kurdistanê dibînin bêguman em tenê Kurd û Kurdistanê nagirin dest, nabînin. Em hêzên moderníteya demokratîk ku li eniya dijber a modernîteya kapîtalîst a desthilatdar, zordar û dewletperest cih digire jî digirin dest û dibînin. Di vê dorhêlê de dema em împaratoriya koledar a Romayê digirin dest, em tevgera îsevî ku di hundir de li hemberî Romaya koledar bi heybet serî rakirî, ji aliyê bakur ve jî ku Germenên pêl bi pêl ji bo nebin kole ber bi Romayê ve ketî tevgerê û jê tola xwe girtî, dîsa tevgerên Teuton, Alaman û bêguman Galya, Norman û tevahiya gelên li hemberî koledariya Romayê serî rakirî dinirxînin. Dema em wan digirin dest û dinirxînin, hewl didin xisleta wan fêm bikin. Em hewl didin xisleta ku nebûyî kole bigirin dest û bidahûrînin. Di van analîzan de dersên ji bo xwe pêwîst digirin. Lewre dahurandina xisleta van tevgeran girîng e. Ji aliyekî ve dema em Germen-Alamanên radest nabin, serî natewînin digirin dest, ji aliyekî ve Germen- Alamanan di nav xwe de serberedayî, ligorxwe, serhişk, teng, hêrsok û ji xeynî xwe kesî guhdar nake digirin dest û dikin mijara nîqaşan. Di dema van nîqaşan de em hevrê Bager ber bi kûrahiya dîroka Elmanan ve derdixin rêwîtiyê, pirsan jê dipirsin û tişta balkêş ew e ku em li kû dera

cîhanê bijîn bila bijîn, heke em li deverên ku eşîr lê bi xurtî jiyan kirî hatibin, em dişibin hev. Lewre dema hevrê Bager rabûyî hinek xwe, hinek Germen vegotî, tevahiya dibistanê bi matmayî ferq kir ku Germen û Kurd, yan jî Germen û Ereb, Germen û Faris yan jî gelên eşîrî yên li devereke din a cîhanê çiqas dişibin hev. Heke guhertin hebin, ew jî di 200 salên dawî de, ango di serdema cinewirê bi navê netewe-dewletê bi navê nijadperestî, olperestî, zayendîperestî û nexasim jî zanistperestî bîrdoziyên ku gelan ji hev diqetînin, dikin dijminê hev wêdetir tişteke din nîne. Her ku ev tê ferqkirin em bêtir jiyana xwezayî û komunal hemêz dikin û azweriya me ya têkoşîna li dijî nijadperestiya û her cûre nexweşiya netewe-dewletê pêş xistî bilindtir dibe.

Belê, ji bo ku em hemû hinekî dişibin hev e ku Che yê li wî aliyê cîhanê radibe û ji bo pêkanîna şoreşa Efrîkayê dikeve rê. Hevrê Bager jî ji aliyekî cîhanê tê aliyekî din ê cîhanê li welatekî din ji bo şoreş û azadiya gelekî bi giyana gelê xwe yê têkoşer tevlî refên şoreşê dibe. Bi vî awayî me di gelek dersan de bi hevrê Bager re nîqaş dikir. Wî dipirsî hevrêran dibersivand, hevrêyan dipirsî wî hewl dida bibersivîne. Ma şoreşgerî ne ew e ku tu hev temam bikî? Heke şoreşgerî çalakiya hevtemamkirinê be, hevrê Bager tiştên ku bida hevrêyên xwe dida û hevrêyên wî jî tiştê bidanê û lê zêde bikirina didanê.

Her ku me kûrbûna hevrê Bager didît, bêguman nîqaşên me ber bi gelek deverên cîhanê ve diherikî. Bi hêsanî dihat dîtin ku hevrê Bager, bi zanebûn çiyayên Kurdistanê vebijartiye û hatiye. Wisa ku di serî de li Ewropa, li gelek deverên cîhanê eleqeya ji bo paradîgmaya Rêber APO ez ji wî fêr bûm. Ji salên 1990'î heta niha di serî de, li gelek deverên cîhanê lêgerînên nû yek bi yek dihejmêre. Ya rast, her ku ew vedibêje, hem asoya min hem jî ya hevrêyan vedike. Dema mirov fêr dibe ku bi hevrêyên li devereke din a cîhanê re bi heman hest, raman û giyanê dijî, an jî parve dike, hem dilê mirov dilfireh dike hem jî asoya mirov fireh dike. Bêguman lêkolînên ku em dikin û dixwînin hene, di serî de gelek hevrêyên Elman ê berê min nas kirî û bi wan re nîqaş kirî, min gelek hevrêyên enternasyonalîst dîtine. Lê dikarim bêjim ku herî zêde min paradîgmaya Rêber APO bi hevrê Bager re nîqaş kiriye.

Êdî dawî li dewreya perwerdeyê dihat. Ligel me beriya dewre kûta bin, platform tên çêkirin. Platformên me, navengên ku em xwe li ber çavan re derbas bikinin. Rexneyên hevrêyan yên ji bo we û rexnedana we ya ji bo wan, di rastiya xwe de jiyanê bi rexnegirî digirî dest û rast dikî. Ango platform çalakiya vê yekê ne. Lewre çeka herî bi bandor a gerîlayên azadiyê çeka rexne û rexnedanê ye. Armanca sereke ya van platfroman ew e ku em taybetiyên xwe yên bi moderniteya demokratîk re nebûyî yek derxin zanebûnê û bi rexne-rexnedanê sererast bikin.

Platforma hevalê Bager jî çêbû. Di platforma wî de dihat dîtin ka hevrêyan çiqas qîmet didayê û rêz nîşanî wî dida. Bêguman şoreşgerek rêzdariya xwe bi xwe çêdike. Di bingeha rêzdariya nîşanî hevalê Bager dihat nîşandan, ji ber kesayeta wî ya sosyalîst û dilsoz bû. Belkî ji we re balkêş bê lê dîsa jî dixwazim bêjim. Rastiya ku şervanên azadiyê di asta herî jor de diparêzin ew ku her kes bi rastî û rengê xwe ve tevlî têkoşîna şoreşê dibe. Tê xwestin ku her kes bi reng û çanda xwe tevlî bibe. Kesekî ji civaka Ereb bi rengê Erebî, Tirk be bi rengê civaka civaka Tirk, Ermenî bi rengê civaka Ermenî, Suryanî bi rengê civaka Suryanî tevlî bibe. Yan jî Elewî, Êzidî hwd ji baweriyeke din bi rengê civaka xwe tevlî bibin. Lewre yên ku bi rengê xwe tevlî têkoşîna şoreşê nebin nikarin tevahiya enerjiya xwe derînin holê. Di encamê de rastiyên ku yek an jî hinekî din zêde esas bigirin nikarin rastiya xwe bi xwe derxin holê. Hevrê Bager, bi jiyan, sekn, ziman, stran û têkiliya bi hevrêyên xwe ve xwedî sekneke bijarte bû. Di platforman de hevrê Bager ji hevalekî ku rapora xwe bi Kurdî nenivîsî, hevrê Bager bi mînak nîşandana wî hevalan ew heval rexne kir û dîsa ligel ku platforma hevalê Bager çêbibû jî di mijara ku li ser rastiya gelê Elman biponije ku her gul û çîçek li ser rahên xwe şîn dibe. Ango divê weke hevrêyekî Elman nebe Kurd; ji bo fêmkirina Kurdan bi wan re empatî çêkirin bêguman girîng e lewre divê di vê astê de bikira. Hevalê Bager, hevrêyekî wiha bû. Bi gerîla û şoreşgeriyê re ewqas xwe kiribû yek ku hevalên wî bi heyremanî li wî dinêrîn. Piştî dawîbûna dewreyê, ji bo pîrozbahiyê Koma Amara a muzîkê hatibû Dibistana Partiyê ya Mazlûm Dogan. Hevrê Bager dehan stran bi komê re, bi zimanên cêwaz gotin û hemû

heval coşandin. Weke yekî li Elmanyayê mezin bûyî, dema min jê xwest ku strana Wedding'ê bêje bi keyfxweşî got. Piştî salan ji dengê hevrê Bager bihîstina marşa şoreşa Elmanyayê Weddîng'ê ji bo min bû keyfxweşî û moralekî mezin. Kêm-zêde hemû hevalan jîrbûn û behreyên hevalê Bager dizanîn. Ligel gelek behreyan, gelek xweş li gîtar û kemanê yanî Violine lê dida. Hemû şagirtên dibistanê dîtibû û dizanîn ku gîtarê lê dide. Jixwe hevalê Bager ne tenê Gîtar û Vîolîne, bi heman xweşikbûnê li ber re stran jî distiran. Ji bo vê di nîqaşan de ji bo ku di gelek zimanan de gelek stran bên amadekirin Komîteyeke Çandê hat çêkirin. Armanca wê ya sereke ew bû ku ji bo hevrê, fermandar û şoreşgerên mezin Erdal-Engîn Sîncer, Atakan-Suleyman Çoban, Egîd-Mahsûm Korkmaz di zimanên cêwaz de stran bên çêkirin û gotin. Vê komîteyê dê seranserî zivistanekî bi Koma Awazên Çiya ya muzîkê re mîna strana Komandante Che Guevara dê ev şoreşgerên mezin bi stranan bihatana nemirkirin. Lewre hevalê Bager jî ji bo demekî ji bo vê xebata çandê vesaziya wî çêbû.

Dema hevalê Bager di nav xebatên çandê de cih digirt jî car caran me hev didît lê belê zêdetir me bi hev dinivîsî. Ji bo ku nirxandinên wî yên pir kûr ên îdeolojîk hebûn, ji bo ku bişînim derve çend caran ji min re nivîsên xwe jî şandin. Jixwe min jî jê re pêşniyar kiribû ku nivîsên li ser paradîgmayê binivîse. Dîsa ji bo ku têkiliyên Elman-Tirk, Elman-Kurdan lêkolîn bike çavkanî, ango materyal xwestibûn. Min jî hemû materyalên li gel xwe yên amade û yên ji navenga sanal xwestî û berhev kirî jê re şandin. Di demeke ku em li bendê bûn ji bo gerîlayên Kurdistanê, paradîgmaya modernîteya demokratîk û di hêla çand û huner de li benda lêhûrbûn, lêzêdekirin û berhemên wî bûn de, 14'ê Kanûna 2018'an di êrîşeke balafirên dewleta faşîst a dagirker a li dijî Herêma Parastina Medyayê pêk anî de me agahiya şehadeta wî bi xemgînî bihîst. Gotin di cih de be tevahiya hevalên ku hevrê Bager dinasiyan, hilweşiyan. Gotin ji devê wan de ziwa bûn!

Dijwariya zivistanên Kurdistanê tê zanîn. Di vê meha dijwar a zivistanê de hevrêyan termê hevrê Bager ji cihê şehîd bûyî girtin û bi merasîmeke bi heybet anîn şehîdgehê. Dema li şehîdgehê termê wî hat

veşartin, ez bi xwe jî amade bûm. Ji yek hevalî/ê gotinek dernediket lê belê hêstrên çavên wan nedisekinîn. Lewma hema bêje hemû hevêrêyên ew vedişartin kêm-zêde ew nas dikirin. Hêrs û kîna herî mezin a hevrêyan ew bû ku hevrêyekî ji wî aliyê cîhanê bi şêwaza Che rabûyî û hatî ji bo şoreşa Kurdistanê têdikoşiya, ji nav me koça bê dawî dikir. Têkoşerên tevlî nav refên şoreşê dibin, dizanin ku dema gava xwe avêtin nav têkoşînê, bedelê şoreş û şoreşgeriyê heye. Yên xwedî wê baweriyê ne ku cîhaneke dîtir pêkan e, bêguman dizanin ku ev bê bedel pêk nayê. Ji bo wê heta niha di têkoşîna azadiya Kurdistanê de bi deh hezaran canên şîrîn bûne gorî û cangorî!.

Em dizanin ku sekna her şoreşgerê/a ku çav berdayî çiya û gerîla, her tim weke ya Che ku digot di nav hestên, "Mirin ji kû derê û çawa bê bila bê, heke dirûşmeyên me yên cengê li ber guhê her kesî deng vede, çeka me ji destan nekeve, kesên din bi qêrînên şer û serkeftinê û bi dengê çekan li ser termê bilorîne, bila mirin bi xêr bê ser çavan bê" de veşartiye. Her çiqas em bizanin ev wiha ye jî dilê me dest nade, qebûl nake ku hevalekî ji wî aliyê cîhanê rabûyî hatî bi me re mil bi mil li welatê me ji bo doz û şoreşa Kurdistanê têdikoşiya, bibe pira şoreşê, ji me bigire û bibe. Em ti carî qebûl jî nakin. Ji bo vê mîna Emma Goldman gotî, "Heta xeyal li ber tavê weke libeke tirî bimîne" em ê jî di kesayetiya hevrêyên xwe Bageran de ji bo xewn û xeyal û armancên hemû şoreşgeran ên azadiyê pêk bînin em ê têkoşîna xwe di asta herî jor de bidomînin ta serkeftin û serfiraziyê. Dirûşmeya me ya jiyanê, lêgerîna me ya jiyanê û rêgeza me ya jiyanê her tim û her gav:

Hasta la Victoria Siempre!
An Sosyalîzm an Sosyalîzm!
"Jiyan an dê azad be yan azad be!"

Navê min Bager Nûjiyan e

Navê min Bager Nûjiyan e. Berî navê min Xelil Viyan bû. Navê min e civakî Michael Panser. Ez li 1. îlonê 1988 li bajarê Potsdamê ji dayîk bûm. Li rojhîlata Elmanyayê.

Malbata min, mirov dikare bêje welatparez e, ama giredayî paradigma sosyalîzma pêkhatî bû. Giredayîbunekî heye, ne welatparezî giredayî hestiyarî de. Piştra sosyalîzma pêkhatî, wek krîzekî hatibû jiyan kirin, mirov dikare bêje ew xwedî derketin heye. Giredayîbûn bi nirx û exlaqekî sosyalîst heye, ama lêgerîna rastiya şoreşê de ez bawer im jî di nava vê de kemek êsas digre. Ji xwe di temeneke piçûk de, 14 salî, ez ketim nava çepgeran, ez ketim nava lêgerînekî bi xwe. Ez bawer im naskirina partî, naskirina felsefeya rebertî zaten giredayî vê pêvajoyê ye jî. Me karê antîfaşîst meşand, karê nav çepgeran elman. Wisa di vê de tecrubeyên çêbûn, ama diyar bû tecrube têre nakin. Lêgerînek di nava çarcoveyek jiyanekê lîberal û civakekî bin bandora sistemên girtî ji xwe ji rastiya şoreşê pir dûr e. Giredayî vî derketinekê hebû, lêgerînekê hebû û 2011/12 hêdî naskirinekî bi hevalan re çebû. Destpêke de bi taybet ser tevgera cîwanan tevgera jinan bi tekiliya hevalan re, ew çebû ye. Di destpêke de, milê naskirin, milê praktîk, milê civak û rastiya Kurdistan fêm kirin û naskirinekî nîn bû. Di vî watê de, min destpêke felsefeya rêbertî nas kir. Di lêgerînekî çawa yî? Lêgerînekî hebû em çawa lêgerîna şoreşgerî bi dest bixin. Di kîjan noqtê de zayîfbû? Ez bawer im, di lêgerînekî teorîk, felsefîk de, asinda me hewl da îdeolojiyekî rizgarî bibînin, derxînin hole. Ama ji xwe di ortamekî wisa, cîvaka ewrupî, tiştên wisa pir zilmî bûn. Ama di vê lêgerînê de bi xwezayî riya Kurdistanê vê bû. Me felsefeya rêbertî nas

kiriye û me pirtûkên, ku hatin tercume kirin lêkolîn kiriye, me xwendiye. Ez bawer im li vir naskirinekî çebûyî. Tistên ku em lêdigerin, ku anha li ewrupa di rastiya şaristaniya rojavayî, moderniteya kapitalist a ewrupayê tê jiyan kirin, wan deran veşartî ye, di dîrokê de kêmek winda bûn. Di vêderê de wek tecrubeya şoreşgerî, wek bersîv dîsa derket holê. Cem me paradigma kevin sosyalîsma pêkhatî hilweşiya. Di aynê demê de, ew rê vebûyî, ku li Kurdistanê wek rastiyek nû ya şoreşgerî derdikeve holê. Di lêgerîna xwe de, me ew dîtiye, me tekiliya xwe çekir û me rê dît û em hatin Kurdistanê jî. Li vêderê hêdî ew fem kirin çebûyî, ku ew pirsgireka ewrupî pirsgireka çareserkirina moderniteya kapitalist jiyana sîstema ewrupa ye. Ji xwe elmanya pir li pêş e, di asta rêbertiya sistemê de. Di vêderê de min dîtiye, ew pirsgereka bê perspektîfekê enternasyonalîst, bê perspektîfekî şoreşgerî ku ew sînorên girtî derbas bike. Zaten mimkûn nîn e, çareseriyekî wisa peyda bibe. Wisa hêdî hêdî fêrbûnekî çebûyî, me şoreşa Kurdistanê nas kiriye û tevlîbûn di vê demê de jî çebûyî. Ji 2012'de şûn ve, hêdî hêdî lêhûrbûnek ava bûyî. Hewldan hebûn me xwe perwerde kir.

Hewldan hebû em tevgerekê gorî paradigma, ku em li ser nîqaş dikin, derxînin holê. Di vêderê de, ji xwe kemasî û tecrube ku hatin jiyan kirin, em anîn vê noqtê. Tiştek wek nîv tevlîbûn ne mimkûn tiştek bi dest bixe. Di vêderê de hêdî hêdî ew biryar derket holê, şoreşgerekî rast paradigmayekî yekparê esas digre, ku paradigmayekî şoreşgertiyekî hemdem êsas digre. Ew fêmkirinên teng, ên ewrupasentrist, ku xwe ji perspektîfa modernîte qut nekin, nikarin biserbikevin. Di vêderê de ew fêmkirin çebûyî, bi lêhûrbûna îdeolojîk tevlîbûna partîyê, ew bû ku me hewlda bikin. Hêzekî şoreşgerî lazim e. Me ew rastî dîtiye, me dîtiye şoreş bi sînor nîn e, tiştek wisa mimkûn nîn e, şoreş wisa nabe. Min dîtiye şoreşa ewrupayê bi şoreşa Kurdistanê destpê dike. Di vêderê de tekilî heye. Paradigma ku niha li ewrupayê haqîmiyetekî ewqas qeym, ewqas hişk dimeşîne, jiyanekî lîberal ser cîvak ferz dike. Jiyanekî herî zêde kedxwariye êsas digre, aynê sistem niha êrişa herî hişk ser Kurdistan dimeşîne. Em ketin vê ferqê ku herî destpêk ji me re tecrubeya praktika şoreşgerî lazim e. Asinda tevlîbûna me wisa çebûyî. Li destpêke min kêmek di nav pratika enternasyonalîst cîhê xwe de

girt. Wek avakirina, belavkirina, nîqaşkirina paradigma ya Rêbertî di ewrupayê de. Bi taybet milê fêmkirina modernîteya kapitalist, vê wek şêweya dawî ya zihniyeta desthilatdarî ya zilam, ku xwe ser civak ferz dike. Lêgerîn li vir çebûyî, pratîk di vêderê de kemek hat meşandin. Pistî vê hatina Kurdistan çebûyî. Cewhera şoreşê, navenda şoreşê, navenda şoreşa zihniyet bi xwe qadên medya ne. Em dibejin tiştên ku tu di cîvakê de nikare bifikre, ku bi taybet li cîvaka ewrupayê, ku her tim percê percê dimînê, nehêle hişmendiyekî nû derdikeve holê. Bi rastî nehêle lêgerînek çedibe ku bikaribe xwe bigihîne astekê ku paradigmayekî, felsefeyekî berfireh ê nû, ku bi rastî jiyan bi xwe êsas bigre, ku li rastiya sosyalîzm digere, ku wek mesela parastina cîvakê dike. Hezkirina cîvakî, li cîvakekî bindest mimkûn nîn e derbikeve pêş. Ji bo vî min dîtiye gerek mirov ku di lêgerînekê şoreşgerî de ye, gerek xwe bigihîne noqteya cewherî, behsa ji nû ve avakirina jiyana sosyalîst bike û gerek mirov biçe cîhên herî rizgarkiriye. Di vêderê de çiyayên Kurdistanê cîhekî taybet in, ku ew derfet didin me. Mirov di pratîkê de rastiya xwe bibîne, mesela keddayin, bi rastî ked tê çi watê, şopên sistemê di hişmendiya me de çiqas kûr in?

Ji ber ku di jiyanekî komînal de, wek li qada çiya de tê meşandin, ew hemû kemasiyên û hemû pirsgirekên ku zihniyeta desthilatdarî di hişmendiya me de hiştiye, derdixe holê. Di asta komînalbûnê de, di ortamekî şoreşgerî de ku bi rastî bi îradeyek tevdigere, ku insaniyet an jî kesayet dixwaze ji şopên desthilatdarî rizgar bike, bi rastî li vir ew derfet çedibin, ji ber ku ew sistem zû zû nikare êriş bike. Dibe ku êrişên leşkerî hene, ew bandorên piskolojîk û bandorên hişmendiya desthilatdarî, eger em rast kar bikin em dikarin li vir hişmendiyekî nû ava bikin. Hatina akademiyê ji min re kêmek hat vê watêyê. Min xwe peşniyar kiribû, min dîtiye di praktîke de hêdî hêdî çîqas fêmkirin jî pêş dikeve, akademî tiştek taybet e, tiştek cûda ye, ku herî somut, herî şenber dixwaze ew kemasiyên, ew şopên desthilatdarî di hişmendiya xwe de tespît bike û alternatîfekê ava bike Ji ber ku em di ortamekê wisa de ne. Hevjiyanekê, parve kirina kar, parvekirina xwe, her tişt asinda wisa ye, parve kirina nirx, hev du alîkarbûn, hevaltiyekî rast meşandin ji xwe di akademiyekî herî zelal derdikeve holê. Di tevge-

randina hevalekî mesala kîjan şopa sistemê maye, li vir tê tespît kirin. Di vê astê de ji xwe tiştek ku em êsas digrin ne ku kes tên li vir wek tekakes tevdigerin an komîn xwe ser wan ferz dike. Ji bo ku gelek caran di hewldanên me yên berî nav çepgeran de, gelek caran ew nakokî me qet nikaribû çareser bikin.

Dengeyekî rast nav însan, tekakes an ferdêyekî ku di hûndirê xwe de tekoşînekî dimeşîne û ortamên ku em lê man. Ew rast alîkarbûn di vî wateyê de, ne ku ez heval çawa anha şekil girtiye bigrim dest û biparezim, mesela ne wisa ye, her kes ku ji cîvakê tê di astekê de ew zihniyet bi xwe re tîne. Hevaltiyekî rast tê vê watêyê jî, em li vir çawa hewil didin jiyan bikin. Em heval wek çebûyî êsas nagrin, lê belê em heval gorî armanca xwe êsas digrin, gorî potensiyala xwe em dikarin bêjin. Gorî vê ez ew heval gorî hêza xwe jî pêşbixînim û ew heval der û dora min jî gorî vî dinirxînin, gorî vî rexne dikin, gorî vî hewil danek pêş dixin, ku bi rastî ew pirsgireka kesayet bi xwe esas digre. Ji min re ew hatina akademiyê û tekoşîna hûndirîn di asta herî jor, ji xwe di vê de tê meşandin û ji min re kêmek ew hewldan, ew cewhera jiyanê em li vir avadikin kêmek di vêderê de ye. Ji ber ku em sosyalîzm dixwazin avabikin, jiyanekî nû, jiyanekî azadîxwaz, jiyanekî wekhev, jiyanekî ku bi rastî nirx û qîmet dide insan bi xwe, nirx dide kevnoşopî, nirx dide bi taybet potensiyela cîvakê, nirx dide hişmendî û tekoşînên ku hatin meşandin. Di vêderê de herî zêde eger em sistemekî wisa, xeyalên wisa, utopiyekê wisa bixwazin ava bikin pêwiste em li ku dere destpê dikin? Di kesayeta xwe de. Ji xwe wek rêbertî dibêje, eger şopên desthilatdarî ya zilam, bi taybet eger em paradigma şaristanî giştî dikarin bigrin dest, eger zilam di nav hundirê xwe de nayê kuştin, ew sosyalism her tim saqet dimîne. Sosyalîsmekî ku di cewhera xwe de, di her insan bi xwe destpê nake, ku kesayetekê nû wek kesayetekê azad avanake, ji xwe ew sosyalîsm mûmkin nîn e tiştekî nû bi dest bixe. Zaten em kemasiyên sosyalîzmên berî, yên hewldanên ku hatin meşandin di dîroke de, em tam wisa dinirxînin. Cîvakek tekoşîn meşandiye, li cîvakê hêzekê pêşeng derketiye pêş, ama ji ber ku negihişt cewhera pirsgirekê, asinda insan ew pirsa bingehîna “insana azad çi ye” pirsgireka bingehîn “desthilatdarî nav insan bi xwe çi ye”

ew derbas ne kir. Ji bo vî, sistem xwe dubare kiriye, wek qutbûn ji sistem çênebû û asinda di cewhere de, tev ku şehadet çebun, tev ku ewqas ked hat meşandin, xwîn û xwedan hat rijandin ew hewl dan, nabêjim têkçûn, ama di esasê xwe de encam ne girt. Gereke em vê bejin. Akademî, jiyan di akademiyê de kêmek, em dikarin wisa bigrin dest, bi rastî wek hewldan asinda rizgarî di xwe de, wek em dibejin gerek em her roj, ji ber ku şoreş ne tistek ku carek wek serhildanek, carek wek wisa tiştek leşkerî çebibe, tiştek wisa nîn e. Şoreş peyvajoyekî mayinde ye, peyvajoyekî ku belkî bi gavekî dest pê bike, bi biryarekê tevlîbuna şoreş biryarekê bi qutbûna sisteme, biryarekê ku ew jiyan ku sistem li ser me ferz dike jiyaneke çewt e, jiyaneke şaş e. Gerek em tişteke nû ava bikin. Ji xwe şoreş di asta ferdekî de wisa destpê dike, ama peyvajoyekî mayinde ye, peyvajoyekî ku eger xwe mayinde neke eger ku gorî pêvajoyê, gorî rewşa anha û gorî pêşarojê xwe eyar nake ji xwe ew bibe îsyan, bibe serhildan û nabe şoreş. Ez bawer im şaş fem kirin di dîroke de gelek caran di vê xwe bi xwe xetimandine û di cewhera xwe de em dixwazin bingeheke di vê de ava bikin. Ji bo tevlîbuna pêşe roj zatan kemik giredayî vî ye, rêya şoreş na tistek e, ku mirov dikare bêje, em ê plansaziyekî pêş bixînin û tam gorî vî bimesînin. Zatan di dîroke de diyar bû tistek wisa mumkin nîn e. Gorî vî amadekariyen ku li vir nav kesayetiya xwe de tê meşandin bi ava kirina kesayeta militan ji xwe ci ji me dixwaze, em gorî peyvajo ji bo her tist hazir bin. Dibe ku dibejin wisa em yekparêbun çebikin di nav fikre xwe de, em rebazekî fem kirin ava bikin, ku bi rastî rewş bi xwe, rewşa anha fem bike, rewşa anha giredayî dîroke, rewşa anha giredayî xeterî em tê de jiyan dikin, rewşa anha gorî potensiyala vî.

Eger em wisa jiyan bikin, em wisa bigrin dest ji xwe zêde girîng nîn e em bicin kîjan nokte, em bicin kîjan welatê de kar bikin, li kîjan parcêya Kurdistanê, em biçin nizanim parzemînekî cuda. Tiştek wisa, ji xwe di praktike de wateya vî heye, ama di destpêke de ew yekparêbun êsas e. Em fikra xwe rast bigrin dest, em rexistinbuna xwe pêşbixînin, gorî vî zimanekî rast, danûstandinekî rast, rast rexne kirin ava bikin. Rexistin kirina jiyana xwe, eger em wan tiştan rast bigrin, praktika xwe jî pêş bixînin, keda xwe rast binirxînin, keda hevalan rast bigrin dest û

gorî vî jî tevbigerin. Bi taybet keda şehîden ku di ve tekoşînê de jiyana xwe ji dest dane, eger em wan rast bigrin dest, ez bawer im bi ava kirina vê yekitiya fikir, zikir u calakî em dikarin militanekî ava bikin, ku bi rastî çi pêwistî hebe, mirov jî dikare pêk bîne. Di peyvajoya şoreşê heta niha hat îspat kirin, insan ku bi rastî îradeya xwe zelal kiriye, ku bi rastî di hestên xwe de, di hesereta xwe de xwe bi peyvajoya bi legerîna azadiyê bi tekoşîna rast derxistina heqiqet gire bide dikare her tişt bi dest bixe. Mînak di tevgera me de şoreşa me de, berî jî bi hezaran, deh hezaran mînakan hene. şoreşger cawa tevgeriyan, cawa ked dan, cawa tevlîbun û asinda hem armanc me, hem erka me ya yekemîn gorî vî, em xwedî lê derkevin û gorî vî tevbigerin. Ji xwe ve dikarim bînim ser ziman, serkeftin ji we re.

Enternasyonalîzm û rastiya Rêbertî

Li xwediya mîraseya mirovahiyê derkevin

Beşa I : Tecrûbe û kêmasiyên rêxistinên din yên cîhanê

Yekparebûna hemû têkoşîn û lêgerînên azadiyê rastiyek e ku tu pergala desthilatdar nikare tarî bike. Pergala modernîteya kapîtalîst hemberê rihê wekhevî û azadîxwazî neçar bûye. Lewma pergal bi zorê xwe dide rûnistandin; berî ku civak xwe bikarîbe bigihîne hêz û hîşmendiyekê ku qutbûna xwe ji pergalê bi dest bixista. Ji sedsala 19'an ve bi pêşxistina endustriyalîzm û mêtingeriyê re, pergala modernîteya kapîtalîst gihîştiye lûtkeyekê ku li ser civakan rejîmeke qirkirin, kolekirin û asîmîlasyonê ferz bike. Bi afirandina netew-dewletan û zîhniyeta netewperestiyê dixwestin hişmendiya bi reqabet, şer û dijminatiya di nav gelan de avabikin, bîrdoziya xwe li ser civakê ferz bikin û bi vî awayî pêşiya serwextbûn, birêxistinbûn û xweparastina civakê a li dijî xerîbketina ji cewherê xwe ya exlaqî û polîtîk bigrin. Li dijî vê projeyê her tim berxwedan û têkoşîn dihatin meşandin. Bi derketina tevgerên sosyalîst re, enternasyonalîzm bûye xeteke bingehîn a felsefe û stratejiya têkoşîna rizgariyê. Rihê enternasyonalîst li dijî zîhniyeta şoven a netewperest û mentiqê sermayeya global ji bo hemû bindestan bûye kaniya hêvî û xeyalan. Bi bangawaziya, "Hemû proleterên cîhanê bibin yek!" têkoşîn 150 sal berdewam kir. Dema me destpêkir, me tenê dizanî ku em ê serbikevin. Weke din hêzên pêşverû, azadîxwaz û sosyalîst ên Ewrûpî, ji salên 90'î ve

krîzeke kûr jiyan dikin. Piştî hilweşîna sosyalîzma pêkhatî pergala modernîteya kapîtalîst, di serî de dewleta Elman a ku yekîtiya xwe nû bi dest xistîbû, serkeftina xwe û dawiya dîrokê îlan kirîbû. Li ser civaka Elman hemleyek berfireh a avakirin û kûrkirina rejîma karê herî zedê, bûrokrasî û polîswarî dimeşiya; dewlet xwe dispart riheke geşkirî ya netewperestiya Elman. Çeteyên faşîst li her derê derdiketin holê. Fikir û hêviyên xwe dispartin hemleyên propagandayê yên reş kirina şoreş û sosyalîzm ê. Tevgerên ji kevneşopiya rizgariya netewî ên Ewrûpî yên wek li Îrlanda IRA (Arteşa Komarî ya Îrlandî) û welatê Bask ETA (Bask û Azadî) nikarîbûn lawaztiya xwe ya bîrdozî çareser bikin û ketîbûn nav tecrîd ê. Gerîlayên bajarî hatibûn tasfiye kirin, an jî bi xwe belavbûna xwe îlan kiribûn. Mîrateya serhildana 68'an ji aliyê pergalê ve hatîbû bişavtin, an jî hebûna xwe di asteke marjînal -wek komên anarşîst û komunîstên sekter- de berdewam dikirin.

Tecrûbeya dîrokî

Bê xeyalên mezin berxwedana têkoşîneke demdirêj ne gengaz e. Em di vê dorhêla civakî ya qirkirina arîşen (manevî) de mezin bibûn. Tevlîbûna çepgiran a di vê demê de gelek caran dihat wateya bergeheke hestiyar a ku li hember serma û bê wijdaniya pergalê pertek raber dikir. Di nav tevgera antîfaşîst de bi awayekî xwezayî helwestek exlaqî dida avakirin û şovenîzma netewgeran red dikir. Ji xwe birêxistin kirina xweparastina li dijî çeteyên faşîst erkeke demê bû. Li hemberî rewşa heyî, mîrateya Enternasyonalîzma Şoreşgerî ji me re bûye kaniya hêvî û baweriya serkeftinê. Li dijî pergala lîberal a ku rejîmek îdarî ya herî razber û xerîbketî ferz dikir, me xwe bi vî awayî bi xeta têkoşîn û nirxên sosyalîst ên gerdûnî girêda. Kevneşopiya enternasyonalîzmê di dîrokê de gelek tecrûbe derxistin holê ku ji bo roja me ya îro û şoreşa me jî gelekî hînker in. Ji ber ku xeteke gerdûnî û lêgerîneke azadiyê temsîl dike, ya ku sînoran nas nake û herî zedê nirxên exlaqî û wijdanî dide pêş, xwedî hêzeke kûr a manedayînê ye. Em van nirxan di dîrokê de bi çend mînakan dikarin bigrin dest:

a) Çêbûna Enternasyonal:

Di sedsala 19'an de, di hemû welatên Ewrûpayê de tevgerên mezin ên karkeran pêşketibûn. Di despêka sedsala 20'an de nakokiyên di nav hêzên emperyal de veguheriya şerê cîhanê yê yekemîn, ev yek jî bû sedem ku bi mîlyonan karker di qada şer de bên qetil kirin û bi vî rengî pêşî li şoreşa sosyalîst û dij-emperyalîst girtin. Hêzên reformîst ên sosyal demokrat jî xwe bi xeta şoven a netewperest û hêzên emperyal dan girêdan. Li dijî siyaseta şer, hevkarên sosyalîstên Elman Karl Liebknecht û Rosa Luxemburg helwesteke radîkal raber kirin. Her du di mijara piştgiriya navnetewî û hevgirtina enternasyonalîst a hemû karker û bindestan ya li dijî pergala kapîtalîst bi israr bûn. Bi serkeftina şoreşa Rûsya û avakirina rêxistina sîwan a Enternasyonlala Komunîst (KomIntern) pêşengtiyeke enternasyonalîst hat çêkirin ku bi erka pêşxistina şoreşên li welatên din hîn berfirehtir bû. Ji ber ku nekarîn felsefeya Hegel a dewletparêz di Marksîzmê de derbas bikin, dîsan rêgezên Stalîn yên wek "Avakirina sosyalîzmê tenê di welatekê de" bû sedem ku KomIntern zû veguhere amûreke dewletê ku berjewendiyên xwe diparast. Gelek caran kesayetên mîlîtan û pêşengên şoreşê qurbanê vê siyaseta desthilatdar ya Stalîn bûn. Heta di encama awayê rêveberiya sextekar û îxanetkar de, bi hezaran komûnîst teslîma Hîtler hatin kirin.

b) Tecrûbeya şerê navxweyî yê Îspanyayê û Alayên Enternasyonal:

Di sala 1936'an de li dijî darbeya leşkerî ya faşîst civakên Îspanyayê berxwedanekê tund raber kirin. Li ser esasê mîrateya kûr a anarşîst, cotkar, karker û jinan hewldana faşîstan bi pêşxistina şoreşa civakî bersîvand. Pergala xwe birêvebirinê ya meclîs û mîlîsan hatin avakirin. Bi bangawaziya hikûmeta antîfaşîst a partiya sosyalîst û KomIntern bi hezaran komunîst, sosyalîst û anarşîst ji welatên cihê ên Ewrûpa û Emerîqayê herikîn Îspanyayê û tevlî refên Alayên Enternasyonal bûn. Binkeftina hêzên antîfaşîst ji ber du sedeman rû da: Yek, li şona pêşxistina şoreş û şerê antîfaşîst yê li ser bingehê kar û xebatê mîlîs û seferberiya civakî, bi diruşma "despêkê binxistina faşîstan, dovre şoreşa civakî" hikûmeta sosyalîst helwesteke navendperest û kevne-

perest raber kir û destkeftiyên şoreşê tasfiye kirin. Ya duyemîn, pratîka KomIntern ku Alayên Enternasyonal girêdayî hikûmeta sosyalîst bû û bandora siyaseta Stalîn a menfaetperest ya li ser alayan, bikaranîna wan a wek çekek dîplomatîk giranî da siyaseta dewletperest û vê yekê jî bi awayek objektîf şoreş û hêza civakî lewaz kir. Ji ber rola dualî ya Alayên Enternasyonal û nakokiyên di nav eniya antîfaşîst de, Îspanya bûye mînak û tecrûbeyeke giranbûha û bi êş.

c) Rizgariya Netewî û Serhildana 68'an:

Piştî şerê cîhanê yê duyemîn li Emerîqaya Latîn, Efrîqa û Asyayê tevgerên rizgariya netewî pêşketin. Di vê serdemê de gelek tecrûbeyên girîng ên teorîk û pratîkî tên bidestxistin; bi paşxistina hegemonyaya emperyalîst û serkeftinên girîng yên li hemberî arteşên dewletên dagirker, bi giranî di salên 60 û 70'an de, di gelên bindest de hêviyên azadî, rihê yekîtî û piştgiriya navnetewî ya di nav tevgerên welatên metrepol û têkoşînên dij-mêtîngeriyê de bi hêz dibin. Di şoreşa Çînê de, Mao stratejiya şerê gerîla pêşdixîne. Ev şêweyê rêxistinbûn û têkoşînê pirr zû wek paradîgmaya rizgariya civakî ya riya şerê çekdarî a demdirêj ya ku xwe dispêre hêza komînal û civaka gund, tê qebûlkirin. Fidel û Raûl Castro û Che Guevara di şoreşa Kûba de dan diyar kirin ku stratejiya gerîla derbas dibe û ev yek di pratîkê de jî îspat kirin. Di dema şerê serxwebûna Cezaîr de, li Fransayê cara yekemîn torên piştgiriyê yên berfireh ên ji bo alîkariya Eniya Rizgariya Netewî (FLN) çêdibin. Bi tecrûbeya ku ji vî şerî hatiye girtin re xebatên psîkolog Frantz Fanon girîng in. Pirtûka wî a bi navê "Lanetkiriyên vê cîhanê" manîfestoya dij-mêtîngeriyê temsîl dike. Bi taybetî li ser wêraniya di derûniya bindestan de hatiye çêkirin û mijarên stratejîk yên rizgariya netewî disekine. Bê xwebûn û bê avakirina hişmendiya netewî û insanî ya ku derûniya koletiyê bişkêne, rizgarî ne gengaz e. Bi tecrûbeya tevgerên civakî yên Brezîlya, Paolo Freîre bi taybetî girîngî bi perwerde dide û vê wek pratîka azadiyê derdixe pêş.

Girînge ku mirov bibîne ka tevger û kêkoşînên di wê demê de çawa li gelek welatan ji hev û du re dibin bersiv û hişmendiya yekbûna

hemû têkoşînên azadiyê di asta gerdûnî de avadikin. Ev têkoşîn bi şerê Vîetnam û serhildana ciwanan a 68'an digihije lûtkeyê. Yekparebûna serhildanan a di nav metropolan (netewên endrustrî yên Ewrûpayê û Emerîqaya Bakur) û têkoşîna netewên di bin dagirkeriyê de bi xwe re têgihiştin û serwextbûn daye çêkirin. Gerîlatiya bajêr û artêşbûna gelê Vîetnamê ezmûnên girîng yên pêşxistina stratejiya şer bûn. Ev têkoşîn ne tenê li pey alternatîfek dij pergala kapîtalîst bû, lêbelê di 68´an de, ji bo lêgerîna alternatîf a ku kêmasiyên sosyalîzma pêkhatî ya Yekîtiya Sovyetê derbas bike, dikeve rojev ê. Bi tenê PKK´ê ji hewldanên di wê demê de karibû hêzeke kûr û Rêbertiyeke rast avabike. Têkoşînên serkeftî yên rizgariya netewî ên ku nekarîn bibin hêza alternatîf a li hemberî modernîteyê ji xwe ji aliyê pergalê ve hatin daqurtandin. Tevgerên metropolan ji qadên rizgarkirî yên paşvekişandinê ên wekî Partiya Pilîngên Reş (Black Panther Party) mehrûm bûn. Rêxistinên wek Fraksyona Artêşa Sor (gerîlayên bajarî yên Elman, RAF) hatin tecrît kirin û di bin êrîşên programên dij-serhildêr yên îstixbaratan de ji holê hatin rakirin.

d) Hemleya neolîberal a pergalê û tevgera antî global:

Di salên 80'î de dewletên rêveber ên moderniteya kapîtalîst bi armanca dayîna rûnistandina pergala neolîberal -lîberalizma kûr a nû ku armanc dikir jiyana civakî bi giştî teslîm bigre- rabûn. Li hemberî Yekîtiya Sovyetê ku di bîrokratîzm û kevneperestiyê de xitimî bû û piştî hilweşandina wê ji bo ji nû ve dizayînkirina pergala cîhanî siyaseta kembera kesk ket dewrê. Gloadîo hêza dij-serhildêr ku wek baska NATO tê zanîn, di serî de li Elmanyayê, Îtalya û Tirkiyê hat avakirin. Li Emerîqaya Latîn bi hêzên kontra, artêş û hevkarên xwe re li dijî şoreşê ketin tevgerê. Ji bilî PKK´ê hêzên azadîxwaz li gelek welatan ketin pêxirtengiyê. Hêzên çepgêr yên li metropolan bi lêkolîn û dahûrandinan hewldan di warê teorî de alternatîfan bifikirin û kêmasiyên berî rast tespît bikin. Dewletên rêveber ên forma G8 di civînan de siyaseta xwe ya avakirina serweriyê pêşdixînin, li hemberî vê jî tevgera antî global (li dijî gerdûnîbûna pergalê) xwepêşandan û nerazîbûnên li dijî wan (mînak komcivîna civakî ya cîhanê a li Porto Allegre, Brazîlyayê) wek

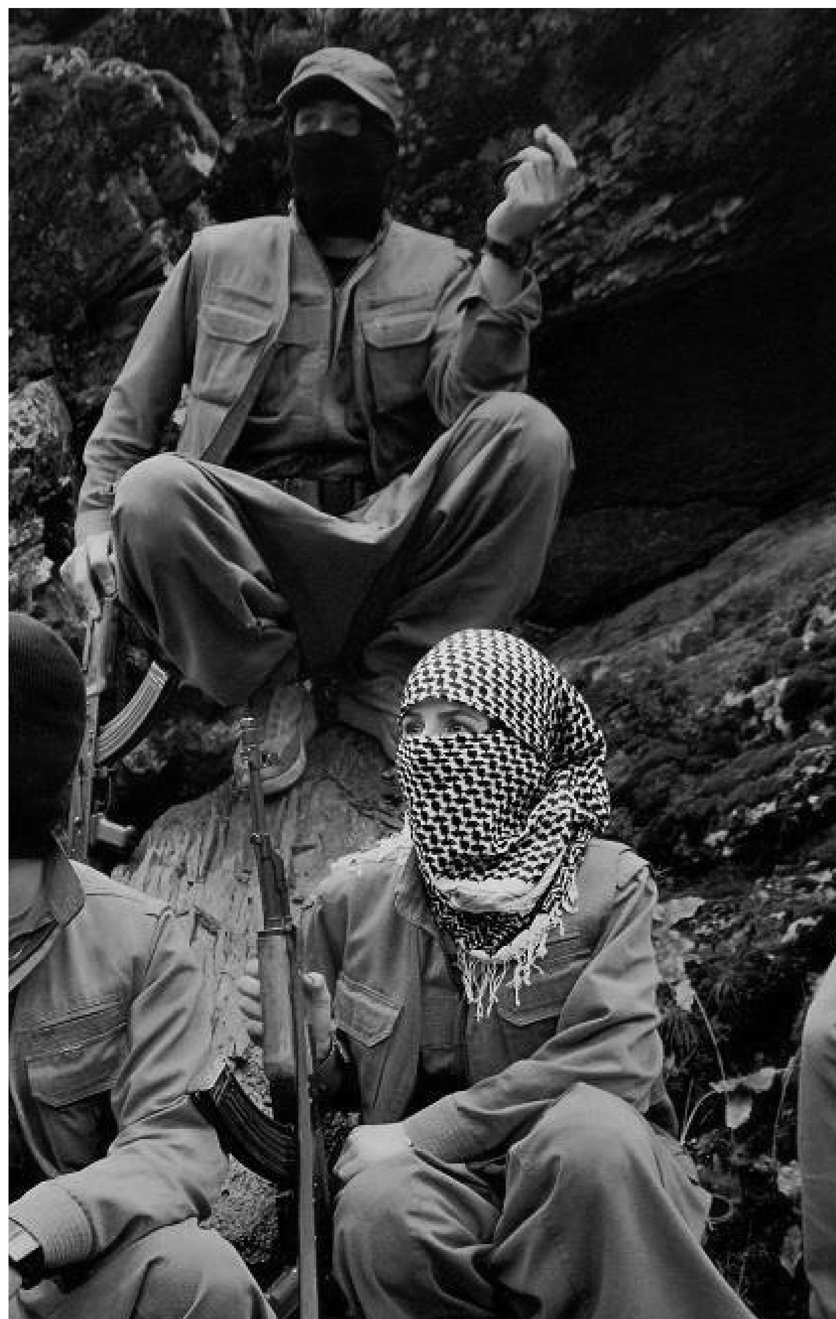
kombûna civakên sivîl û hêzên demokrasîxwaz lidarxistin. Lêbelê helwesta xwe ya şermezar kirin a bê alternatîfên şênber û parastinê nekarîn derbas bikin. Tecrûbeyeke girîng a tora Xebata Cîhanî ya Gelan (Peoples' Global Action) û modela wan a rêxistinê ye. Ji bo kordîne û ragihandina di derbarê komcivînan de, dîsan danûstandin û perspektîfan komîteyên netewî û herêmî yên di asta cîhanî de hatin avakirin. Ev tor ji tevgerên pirr reng yên ji komînên çerm soran, Aborîjînên Awustralî, komînîstên Hîndî, heta anarşîstên Ewrûpî, femînîstên Rûsî û ekolojîstên Emerîqî pêk dihat. Ji ber ku potansiyela wan a afirandina tevgerek enternasyonalîst zêde xurt bû, di 2001'an de li Îtalyayê çalakvanên wan ên pêşeng di dema komcivîna G8 de bi êrîşeke tund û şikenceyê re rû bi rû ma û rêxistina wan hat fetisandin.

e) Serhildana Zapatîst û berbanga civaka xwezayî:

Dema Artêşa Rizgariya Netewî ya Zapatîstanê (EZLN) di sala 1994'an de, li Başûrê Rojhilatê Meksîkayê serî rakir, yekser bala raya giştî a di asta cîhanî de kişand ser xwe. Serhildana wan di roja ku peymana bazara azad a di navbera DYA û Meksîka de hat destpê kirin, pêk hat. Bi vî awayî wateya têkoşîn û hêviya jiyana bi rûmet a li dijî pergala mutleq a koletiya neolîberal bi dest xistin. Serhildana Zapatîstan ji komînên gundan yên ji komên çermsor ên ji gelê Maya pêk tê û xwe dispêre mîtolojî, kevneşopiyeke kûr a civaka xwezayî ku 500 salên têkoşîna li dijî mêtîngerî û qirkirinê didin. Zapatîsta, nexasim têkoşîna Emiliano Zapata ê ku di şoreşa Meksîkaya ku di salên 1910-1920´an de rêberê gelê bindest bû, ji bo xwe wek mînaka têkoşîna digrin dest.

Zapatîst mîrateya xwe ya nirxên komînal û civaka xwezayî bi felsefeya sosyalîst, pêkhateya rêxistinî ya milîtanan, şerê gerîla û mîlîsan wek xeta parastina cewherî girê didin. Li dijî hikûmeta ku bi emperyalîzma DYE re hevkariyê dike, "hikûmeta xirab", pergala xweseriya demokratîk a ji meclîs, komîn, tevgera jin, perwerde û tenduristî pêk tê, wek "hikûmeta baş" avakiriye. Berî serhildanê pêvajoyek ji 10 salan a bi amadekariya veşartî derbas bû. Ji rastiya civakî û zîhniyeta ku fikirandina mîtolojîk esas digre, rêbertiyek rast a guhartin û vegu-

hartinê derxistiye holê, di nav de rêgezên “bi pirsan pêşveçûn” wek şêweyê dahûrandin û “bi fermandayînê xizmetkirin” jî wek şêweyê rêveberî û berpirsyartiyê destnîşan kiriye. Têkoşîna Zapatîst hem xwe dispêre mîrateya çandî ya xwe cihî û nasnameyeke xweser, hem jî bi tifaqên netewî, herêmî (Emerîqaya Latîn bi giştî) û di asta navnetewî de xwe tevlî têkoşîna gerdûnî ya li dijî pergala şaristaniya navendperest û desthilatdar dike. Bi projeya “hemleya cewaz” tifaqek netewî ya demokratîzekirina Meksîkayê avakiriye. Bi taybetî hînkere ku mirov bibîne ka çawa ragihandin, xwe nîşandayînê bi zanebûn û afirîneriyekê ku wek çekek xweparastinê bikartînin û ji bo peyda kirina tifaqan, dîsan îlham dayîna têkoşînê di asta gerdûnî de stratejîk û bi hostayî bi kar tînin. Ji sala 2013’an ve projeya “Dibistana Biçûk” wek dewreyên akademiyên enternasyonalîst pêşxistine. Wek beşa dibistanê, bi riya înternetê semînêr didan dost û mîlîtanên girêdayî doza xwe. Têkoşîna Zapatîst ji bo civakên Emerîqaya Latîn rolekê stratejîk dilîze. Rola Meksîkayê ji bo DYE´yê dişibe rola Tirkiye a ji bo Yekîtiya Ewrûpa yê. Li gor vê, pergal bi şerê kontra û projeyên ekonomîk hewl dide hêza komînal a tevgerê lewaz û tasfiye bike, bêhn li têkoşîn û berxwedanê bifetisîne. Tevî hemû hewldanan jî Zapatîst berxwe didin û di roja me ya îro de jî yek ji projeyên herî pêşeng ên avakirina moderniteya demokratîk temsîl dikin.

Enternasyonalîzm û rastiya Rêbertî

Li xwediya mîraseya mirovahiyê derkevin

Beşa II : Tecrûbeyên pratîkî û têkoşîna azadî yê

Ya ku em dixwazin îro nîşan bidin, berdewamî û tecrûbeya pratîkî ya enternasyonalîst a heya roja îroyîn e. Di wateyekê de kevneşopiya Enternasyonalizma şoreşgerî serwextbûna têkoşînên cîvaka dîrokî û rojanekirina wan temsîl dike. Di pratîkê de têkoşîna azadiyê her tim navnetewî bûye. Bi taybetî dewlemendiya berxwedan û têkoşînên gelên Rojhilata Navîn ji Zerdeşt, Babek û Xurremiyan heta helwesta Çayanan ku şoreşa Kurdistanê jî vê rastiya, tifaqa di navberê gelan de piştrast dike. Serwextbûn li ser nirx, tecrûbe û yekparebûna têkoşînên enternasyonal hêmaneke bingehîn a hişmendiya sosyalist û projeya modernîteya demokratîk îfade dike. Civakek bê rêbertî nikare xwe ji dagirkerî û rewşa xerîbxistî rizgar bike. Pirsgirêka bingehîn a tevgerên şoreşgerî ew bû ku pirsgirêka rêbertî û pêşengtiya şoreşê nekarîbû çareser bike. Rêbertiya şoreşa civakî hem armanc, stratejî û hem jî şêweyê rêxistin û siyasetê diyar dike. Tevî ku di anarşizmê de armanca civaka azad, exlaqî û komînal tê diyarkirin, lê di yekitiya rêxistinî û bicihkirina stratejiya demdirêj û xweparastinê de lawaztî dihat jîn. Têkcûn û tasfiyebûna şoreşa Îspanyayê a di bin bandora siyaseta dewletger vê yekê piştrast dike.

Pirsgirêka sereke a xwe parastinê

Ji xwe pirsgirêka parastin û mayîndekirina rêvebertiya şoreşgerî di serhildana 68’an de diyar dibe: Rêberên tevgerê hem li Tirkiyê, di kesayeta Mahîr Çayan, Kaypakkaya û Denîz Gezmîşan de, hem li Elmanyayê di kesayeta Rûdî Dutschke de, bi rêya provoke û suîqestê hatin tasfiye kirin. Sedema bingehîn a perçebûna çepê Tirk û ya Elman a heya roja îroyîn, winda kirina rêberên tevgerê ye. Li gor xeta marksist-lênînîst rêbertiya şoreşê dihat wateya bidestxistina desthilatdarî û dewletê ku ev yek jî bi awayek ojektîf dibe sedema cemidandin û xistina nav qaliban a enerjiya cîvakî ku hêza nûbûn û veguhartinê ye. Di encama dewletgeriya sosyalîzma pêkhatî de, ji Rusya heta Vîetnam û Nîkaragua yê, li cihên ku şoreşa civakî pêk hatin de şerên rizgariyê veguheriyan avahiyên bîrokratîk ku li pêşiya lêgerîn û xwesteka azadiyê dibûn asteng. Mînakeke pirr neyênî û hînker a bihara gelê Prag a Komara Çek ku di sala 1968’an de ye û wek tevgera çandî û komînal ji aliyê Arteşa Sor hat tepisandin. Pirsgirêka bingehîn a felsefeya marksîst fêmkirina armanca civaka sosyalîst e: Pêşketina cîvakî di xeteke dûz de tê terîfkirin. Sosyalizm wek encama pêşveçûna dîrokê a li gorî felsefeya Hegel dihat dîtin û bi vî awayî nedikarîn modernîteyê rexne bikin. Bi awayekî mirov dikare bibêje bêşansî bû ku di dema çêbûna berhemên Marks-Engels de zanabûn û lêkolîna civaka xwezayî hîn pêşneketibû. Di encamê de têgihiştina taybetmendiyên civakê bi xwe û ya rêbertiya ber bi cîvaka sosyalist (ev jî tê wateya cîvaka azad û wekhev) ji kêmasiyan re vekirîbû.

Rêbertiya rast a sosyalîst diviya hem ji hêza rêbertiya pergalê xurttir û kûrtir be, hem jî pêwîst bû xwedî fêmkirineke rast a jiyana civakî û têgihiştina heqîqetê be. Berî her tiştekê Rêbertiya şoreşgerî lazime şêweyekê jiyanê biafirîne, ji bo milîtan û şoreşgeran rêgez û pîvanên jiyana rojane diyar bike. Di vê de paradigmayên çepa klasik (ji bilî istisnayên pêşengên rêberên xwezayî) li hemberî hêza rêbertiya pergala modernîst binketine. Gerek mirov bibîne dema ku rêbertiyek nagihije fêmkirineke rast a şêweyê têkoşîn, civak, sosyalîzm û heqîqetê, bi vî awayî nikarîbe pirsgirêkan ji kokê de çareser bike, wê dema rewşa

bindestî û ji jiyana rast dûrmayînê dirêj bike û bi awayek objektîf xizmeta pergalê bike. Çepgirên klasîk û gelek tevgerên femînîst û hawirdorparêz ketine vê rewşê. Li dijî şêweyê rêbertiya pergalê nekarîne alternatîfek rast pêşbixînin.

Şeweyê jiyana liberal ferz dikin

Bi hemleya pergalê a çêkirina serweriya xwe û qonaxa kapîtalîzma fînas a ji salên 70´an ve, pergala modernîteya kapîtalîst xwe dispêre rêbertiya biyodesthilatdar. Ew rêbaz ne wek berê bi giranî hêza kar a civakê dixe bin kontrola xwe û îstîsmara wê esas digre, lêbelê hemû qadên jiyana civakî hedef digre û vediguherîne kaniya daneheva sermaye yê. Ji bi cih anîna xwestekên civakê, perwerde, tenduristî, hûner û heta têkiliyên civakî, jiyan bi xwe dikeve bin mentiqê sermaye yê, vediguhere mal û pêwendiyeke bi pere. Rêbertiya biodesthilatdarî herî şênber di serdestiya pere-fermandar de li ser hemû beşên jiyanê diyarker dibe. Bi vî awayî jiyanek tekekesî û dij-komînal li ser civakê tê ferzkirin. Pergal çandeke maddî ya mutleq diafirîne ku ev jî nirx û wateya civaka komînal dizivirîne tişteke mirî. Bi heman şewazî heqîqet jî di sînorên zanista pozîtîvîst de tê cemidandin. Jiyan êdî bê sir, bê lêgerîn e, tenê îdare dimîne. Vê rêbertiya pergalê û valatiya ku di jiyana me de radixist ber çav an, em dixistin nav tevgerê. Em li bersîva ka têkoşîna rast çawa bê meşandin, jiyana rast çawa bê jîn geriyan. Em diketin ferqa hovîtiya pergalê, lêbelê şilobûna liberalizm û serweriya wê ya zihnî nedihişt ku em alternatîfekê biafirînin. Şêweyê jiyana liberal a ku tê ferzkirin nahêle tecrûbeya jiyana komînal bê bidestxistin û bi vî awayî hemû hewldanên heyî tecrîd û marjînal dike. Ji bo wê, me rev û lêkolîna dîroka têkoşînên enternasyonalîst, teoriya şoreşgerî ya jiyan û çandên derveyê metropolên Ewrûpî esas digirt. Wek tê gotin, di bin siya kelehên desthilatdaran de û di bin venêrîna polîsan de fikir û ramana azad zû pêşnakeve. Lêgerîn û xwesteka fêmkirinê ber bi kaniyê ve dibin. Em fêr bûn ku li Kurdistanê têkoşîn û kevneşopiya sosyalist û enternasyonalist berdewam kiriye û gihiştin rastiya Rêbertiya ku em lê digeriyan.

Çanda manewî hedef dihat girtin

Ji xwe derketina rastiya Rêbertiyê ji vê ne qut e, ne jî rast hatineke ku bersîva pirsgirêka qeyrana jiyanê ya li Ewrûpayê li Mezopotamyayê bê dîtin. Derketina holê a rastiya Rêbertiyê bersiva êrîşên heman pergalê ye. Êrîşa modernîteya kapîtalist a li ser Rojhilata Navîn hemleya dawî û ya rojane ye ku piştî di 400 salên dawî de hêza xwe ya rêveber li ser civakên Ewrûpa û Amerîqaya Bakûr ferz kiriye. Pergal ji bo ku zêde bike, her tim pêwîstî bi pêşxistina daneheva sermayeyê heye. Piştî qonaxa mêtîngeriya li ser sisê yê parzemînan û pêşxistina endustriyalîzm ê, di qonaxa pergala fînans a kapîtalizmê de tenê Rohilata Navîn maye ku bi temamî nekarîne tevlî pergalê bikin. Astengiya herî mezin a pêşveçûnan pergala çanda kûr a civakî ye ku mîrateya neolîtîk û çanda manewî esas digre. Hêzên moderntîteyê baş di ferqê dene ku civakên li Kurdistanê kok û kaniya hêza vê çandê ne. Ji bo vê, ji 200 salan ve şereke sar a stratejîk û demdirêj li ser herêmê tê meşandin; qutkirina koka çandî ya Mezopotamyayê hedef tê girtin. Pirsgirêka Kurd a ku îro tê jîn, bi parçekirina civaka Kurdistanê ku di dema piştî şerê cîhanê yê yekemîn de pêşket; hêzên moderntîteyê bi pêşxistina rejîma qirkirinê dixwazin têkbirin û zûha kirina mîrateya çandî temam bikin. Piştî qirkirina fîzîkî ya salên 1925-1940'an şûnde, ev êrîş bi awayê rejîma qirkirina çandî berdewam dike. Çanda manewî bi giştî hedef digre, armanc ji holê rakirina xweseriya civakê û bi têkbirina derûniya civakê vîn û hêza siyasî fetisandin e. Ji ziman, hafizeya civakê a dîrokî, feraset heya şêweyê jiyana gund-cotkarî, şiwantî, çand û nasnameya civakî tê hedef girtin, dixwazin vê hafizeyê tune bikin. Bi taybetî rola jinê a di nav civakê de tê xistin û reş kirin, bi kuştin û têkbirina mîrateya çanda dayîka xwedavend neolîtîkê dixwazin dawî li vê pêvajoyê bînin. Bi ferz kirina koça bi darê zorê û guhertina demografyayê re mirov hatin kolekirin û ji xwe xerîb hatin xistin, bi vî rengî jî ew tevlî rejîma karê herî zêde kirin. Honandina netew-dewletên herêmê û bicihkirina bîrdoziyên modernîst yên wek netewperestî û olperestî (Îslama siyasî) xizmeta van armancan dikin û rola pêkanîna qirkirinê dilîzin. Em dibînin ku pirsgirêka Kurd û qirkirina çandî bi xwe encamên siyaseta navdewletî ne û bi rola şerê pêşxistin

û serwerî kirina modernîteyê radibin. Qirkirin û ferzkirina rêbertiya biodesthilatdar, ango jiyan bi temamî xistina bin xizmeta pergalê, heman pratîk in. Rêbertiya biodesthilatdariyê qirkirinê pewîst dibîne.

Rastiya Rêbertiyê

Derketina rastiya Rêbertiyê bersîva diyalektîk a li hemberî rejîma qirkirina çandî îfade dike. Rejîma qirkirinê êrîşekê dimeşîne ku li pey avakirina serweriyek mutleq digere. Bi desthilatdariya modernîteya kapîtalist re şaristanî gihişt lûtkeyekê, lê pergal civakek derveyê xwe û ne di kontrola wî de be, qebûl nake. Rastiya Rêbertî xwedî xisletên gerdûnî yên civakîbûn û azadiyê ye. Di destpêka tecrûbeya civakîbûna Rêber APO de, bermayî û mîrateya çanda dayîk-xwedawend wek bingeha exlaqî-wijdanî a xurt û zindî ye, lêbelê bandora modernîteyê jî hîs dike û nakokiyan dijî. Li ser vî esasî derketina Rêbertî ji gund ber bi metropolan ve pêk tê, li teşeya rast a têkoşîn û nasnameyê digere. Lêgerîna azadiyê rastê mîrateya têkoşînên sosyalist tê û bi demê re Rêbertî senteza bîrdoziya rizgariya netewî û sosyalîzmê pêk tîne. Lazime mirov bibîne ku di wê de taybetmendiya rastiya Rêbertî a parastina cewherî a xwe cihî û netewî, lêgerîna heqîqeta gerdûnî a di têkoşînên civaka azad û wekhev de ku li ser esasê paradîgmaya sosyalîzmê de diyar dibe. Di hebûna çandî û netewî de israrkirin, nirxên enternasyonalizma şoreşgerî hilgirtin nakok nînin, lêbelê du tişên ku hevûdu temam dikin. Bi vî awayî têkoşîna serhildana ciwanan a 68'an a ku xwedî riheke enternasyonalîst û xeyalger e, xwe bi çanda kûr girê dide û baweriya civakê bidest dixe. Li dijî hêza vê senteza dîrokî Komploya navdewletî pêşdikeve; bi berxwedana li grava Îmraliyê re hem ast û aliyên qirkirina çandî, hem jî bersiva pêwîst a li dijî komployê bi civakîbûna li gor netewa demokratîk û derbaskirina modernîteya kapîtalîst wek lûtkeya şaristaniya navendî û desthilatdariya zilam digihijin serwextbûnê. Êdî sosyalizm wek berê encamek ji pêşketina modernîteyê nayê îfade kirin, lêbelê sosyalizm xeta bingehîn a dîrokê û xisleta civakî bi xwe temsîl dike. Rastiya sosyalîst a di civaka xwezayî de esas digre û di dîrokê de her tim wek jiyana komînal a civaka exlaqî û polîtîk hebûna xwe dewam kiriye. Civaka exlaqî û polîtîk her tim

navnetewî, pirr reng û wekhev bûye. Bi paradîgmaya modernîteya demokratîk û rêxistinbûna Konfederalizma Demokratîk civak xwe dikare bigihîne serwextbûnê, ango xwe bigihîne hişmendiya azad û heqîqetparêz a sosyalîzma demokratîk. Rastiya Rêbertî bi vî awayî têkoşîna veguhertin û vegerîna nirxên dîrokî ên civaka xwezayî ku di xwezaya seyemîn a serwext û yekpare de terîf dike. Enternasyonalîzma şoreşgerî li vir bi rola stratejîk a pêşxistina hişmendiya sosyalîst a gerdûnî, rêxistinkirina tifaqên navnetewî yên hêzên pêşeng û parastina civakan radibe.

Milîtaniya rast a têkoşîna civakî

Li ser esasê berdewamiya kevneşopiya têkoşîna sosyalist, rastiya Rêbertiyê afirandina milîtantiyê wek hêmana bingehîn û hêza cewherî ya ji nû ve avakirina jiyana civakê pêşxistiye. Bi milîtantiya PKK´ê re kêmasiyên rêbertiya sosyalîzma reel tên derbaskirin. Ji bo civak bigihe rastiya xwe, encax bi milîtanên ku di nirxên manewî, exlaqî û hêza siyasî ya rêveberiyê de mînakan temsîl dikin, mimkûn e. Milîtantî tê wateya bûna bersiv ji pirsgirêkên civakî yên ku di bin bandora desthilatdariyê de mane. Milîtantî mebestek jiyanê ye ku temsîla jiyanek manewî dike û di vê de xeta dîrokî ya peyxemberî, ezîztî û derwîşî her tim berdewam û rojane dibe. Hêza bîrdozî, ked, têkoşîna hindûrîn û fedaîbûna ji bo civak, azadî û heqîqetê yek ji xisletên bingehîn in. Di rastiya Rêbertî de, di xwe de avakirina yekparebûna bîrdozî, ango hêza hişmendî û şêweyê rast yê jiyanê bersîva herê baş a li hemberî biodesthilatdariyê ye. Kesayetên milîtan hewceye di xwe de yekîtiya hesreta azadiyê wek hezkirina platonîk û gerdûnî, wijdanî û sekna erênî a çareserîxwaz avabike, xwe gorî pewîstiya kêliyê terbiye bike û bi vî awayî nasnameyek gerdûnî ya şoreşgertî bi dest bixe. Biserxistina têkoşîna sosyalist wek bersîva ji rejîma qirkirinê bibîne û di kesayetê xwe de destpê bike. Milîtantî bi vî rengî di kesayet de tê wateya bi cih kirina şoreşa zîhniyet û wijdan ê. Milîtan wek şopdarên rastiya Rêbertiyê, hêza hişmendî, rêxistinbûn û parastina civakî derdikevin holê û bingeha şoreşa civakî amade dikin. Rastiya Rêbertî wek modela jiyana milîtanî û manewî îro ji bo tevahiya civakên ku ji cewherê xwe

hatine dûr xistin, pewîst e. Rastiya Rêbertî, şoreşa Kurdistan û şoreşa gerdûnî di roja me ya îro de di nav têkiliyeke diyalektîk dene. Pêşengtiya teorî û pratîk a şoreşa gerdûnî derbasê Kurdistanê bûye, Kurdistan bûye navenda vê têkoşînê. Berdewamiya têkoşîna 150 salan e ku bi awayek zincîrwarî tecrûbeyên şoreşgertî ji greva yekemîn a karkerên DYA' yê, Enternasyonala sosyalist a li Ewrûpayê derket, bi şerên Çînê, Vietnam, şerê 68'an, şoreşên Emerîqaya Latîn a gerîlayên bajarî, heta berxwedana Kobanê bi hev re girê dide. Ji piştgiriya bi Kobanê re ev yekparebûn û potansiyela cîhanî bi awayeke enternasyonal carekedin hêvî da avakirin. Tevî ku hejmara tevlîbûnên navnetewî yên ji bo şoreşa Kurdistanê hîn kêm e, lê tecrîd û dorpêça ku pergal dixwaze li ser çand û berxwedana Mezopotamyayê bimeşîne, êdî ji aliyê manewî de şikestiye. Rastiya Rêbertî hem di kesayeta Rêber APO de, hem jî bi têkoşîna PKK´ê a li ser xeta şehîdan îro bûye sembola têkoşîneke gerdûnî. Diyar dibe ku meraq û hewldana fêmkirina rastiya Rêbertî li her devereke cîhanê mezin û belav dibe. Li hemberî hêzên din yên demokratîkxwaz ên cîhanî rastiya Rêbertî rast dayîna fêmkirin erkeke demê ye.

Birêxistinbûn bersiva herê bi hêz a li hemberî êrîşan e

Li gor vê, em dikarin çend mijaran rêz bikin û balê bikşînin ser pêşxistina Enternasyonalîzma şoreşgerî a li ser xeta Rêber APO û ka çawa wateya pratîkî qezenç dike:

a) Erka bingehîn bê guman werger, belav kirina berhem û felsefeya Rêbertî a li tevahiya cîhanê ye. Ev erkeke ronakbîrî ye ku tê wateya xurtkirina danûstandina di nav civakan a li ser rewşa rojane, mîrate, potansiyel û xeteriya kêliyên em tê de jiyan dikin. Girîng e ku di ragihandina navnetewî de kêliya azadiyê di wateya sosyolojîk de bê nîqaş kirin. Avakirina aliyeke hevpar a bi hêzên hevalbend ên navnetewî bingeha tifaqek xurt e.

b) Di aliyê rêxistinî de girîng e ku avakirina pêşengî û milîtantî sînorên sistemê nas neke. Li hemberî êrîşên pergaleke navdewletî bûna ber-

siv, berê her tiştekê têkiliyên bi hêz ên bi hevalbend û rêxistinbûneke bi kok dixwaze. Bi taybetî li metrepolên welatê Ewrûpayê komîteyên enternasyonalîst dikarin xwe hîn baştir birêxistin bikin, dostan qezenç bikin û wan li ser esasê paradîgmaya nû perwerde bikin. Ev têkilî bi rêya tora rêxistinî a bi tevgerên din re li ser esasê perwerde û danûstandinên bîrdozî, hêza seferberiyê û dîplomatîk dikare bê pêşxistin. Pergal herê zêde ji vê ditirse ku navendên serhildêr ên civakî li ser xeta PKK´ê zêde bibin û derbasî welatên din bibin. Mirov dikare rewşa belavbûna rastiya Rêbertiyê ya roja îro bişibîne dema salên 1976´an a koma Enqerê ku têkoşîna bîrdozî-rêxistinî derbasî welat kir. Îro ev derbasbûn di asta gerdûnî de ji navenda Kurdistan ê, li çiyayên wê yên azad û Rojava ber bi Rojhelata Navîn û welatên Rojavayî ve dubare belav dibe. Komîteyên enternasyonalîst wek Komîteyên Şoreşgerên Kurdistanê ên bakur yên sala 1976´an di asta navnetewî de şekil digre.

C) Bi taybet di pratîka leşkerî de jî tevlîbûna navnetewî ya di parastina şoreşa Kurdistan û ronesansa Rojhilata Navin de xwedî wateyekê mezin e. Xeyal û bîranîna alayên Enternasyonal yên hêzên azadîxwaz ên rojavayî hîn zîndî ye. Îro pêşxistina hêzeke wiha a mezin ya navnetewî tê wateya berdewamiya vê kevneşopiyê. Tevlîbûna di nav rafên Hêzên Parastina Kurdistanê jî erk û berpirsyariya ciwanên Ewrûpa û rojavayî ye. Bê şoreşa Rojhilata Navîn, bi taybetî di dema me de, li welatên Ewrûpa û metropolan şoreş ne gengaz e. Li Rojava tevlîbûna ji YPG/YPJ’ê ya navnetewî hem kêm û dereng çêbû, hem ji aliyê me de wateya şoreşa Kurdistanê rast nedayîna fêm kirin mijara gotinê ye. Di salên dawî de êdî ezmûn çêbûne û rêxistinbûna leşkerî ya enternasyonalîstan şekil digre. Di parastina Bakurê Sûriyê de gelek şehîdên pêşeng çêbûn ku têkilî û berpirsyariya hevpar a têkoşîna wan ev rastî gihand hemû cîhan ê. Bi taybetî di derbarê şoreşek mihtemel a Rojhilat de potansiyel û wateya hêzeke enternasyonal lazime rast bê nirxandin. Di mitolojiya tevgerên sosyalist de behsa şerê dawî, şerê ku hemû şeran bi dawî bike, tê kirin. Ev şer, şereke cîhanî ye ku îro li Kurdistanê tê meşandin. Rastiya Rêbertî riya çareseriya vî şerî û biserxistina civaka azad temsîl dike. Bê guman rastiya Rêbertî mîrateya mirovatiyê ye. Eger rast bê fêm kirin û bide fêmkirin, li ser

xeta APO’gerî û Enternasyonalizma şoreşgerî, şoreşa Kurdistan dibe gava yekemîn a vî şerê rizgariyê. Ev yek jî ancax bi rêya milîtanbûn, partîbûn, keda mezin û hişmendiyeke kûr pêkan e ku tu sînoran nas nake û di cîhaneke din de israr dike.

Îxtîdar û heqîqet: Teknîkên Îxtîdarî û fikirandina nomadik wek beşên felsefeyekî ya rizgarî

Dema ku min sistemên-felsefik ên Michel Foucault û Abdullah Öcalan lêkolîn kir û ez di nava lêgerînê ji bo wan beşan bûm, kîjan nêzî hev in, min her tim xwest bal bikişînim ser sê fikrên bingehîn. Wana dikarin alîkar bibin ji bo ku em têgihîştina xwe ya rewşa niha ya civakê, şewazên fikirandinê û derfetên çalakbuyînê firehtir bikin. Ez bawer im çend mentiqên esasî, yên em li cem Michel Foucault dibînin, ji me re dikarin alîkarekî mezin bibin, eger ku mirov dixwaze paradigmaya nû û fikirandina tevgera azadiya Kurdistan fem bike. Bi wateya mîtolojî û epistemolojî, ku çarcoveya derbaskirina modernîteya kapitalist dide.

Wan sê têgînan in: 1. sîstema fikirandinê, cem Öcalan wek fikirandina bi rexistinkirî û rêjîma heqîqet tê bi nav kirin; 2. analîza ixtîdar, femkirinekê sîstem û civakan; 3. prensîba rêbertî, ê ku di tevgera Kurdistan de tê meşandin, bi navê rastiya serokatî. Bi alîkariya femkirina rêveberî (fr: Gouvernementalité) ku Michel Foucault bikar tîne, femkirinekî bingehîn ên beşên wê tevgerê milê perwerde, rêxistinbûn û pratika xweseriya demokratik de mumkîn dibe. Fikirandina rasiyonal sistema têgihîştina me îfade dike, şewaza bi kijan em cîhan digrin dest û em

çawa derfetên xwe yên çalakiyê koordîne dikin. Her fikirandinek bi sistemekî taybet, bi sistemekî fikirandinê çêdibe. Watêyan net dike, bi kijan biryaran tên dayîn, pîvanan ava dike, ku her dem bi tecrubê, rexnê û guhertin nava tekilî de ne. Her subje, bila ferdekî be, kolektîfekî yan jî civakekî be, tecrubêya xwe heye û dikare bi refleksiyona vî guhertin cem xwe re bîne. Ew tê vê manê, ku her tişt em dikin, ser bingeha şewazekî femkirinê çêdibe, ser bingeha xwe nas kirin girêdayî rastiyê ye. Em çawa hîs dikin û em çi wek bingeha pratika xwe digrin, bi girêdayîbûna me ya subjektîf bi rastiyê re, beşên rastiyê ne, bi kîjan em dicerîbinin. Ji her çalakî ku em dikin, bersiva rastî derdikeve holê, ew tê manê, ku em guhertina rastî dikin. Guhertina civakî bi derbasbûna hezaran salan pirrengiya pîvanan, pirrengiya mentiqên wek bingeha çalakbûna mirov çêkir. Di civakên de lîstokekî kompleks derbas dibe, her tim naqoqî navbera rêjîmen cuda yên heqîqetê hene. Ew tê manê, ku cewazbûna tekiliyên bi rastiyê re û şêwazên subjêyan çawa hebûn çêdikin û diguherin, bingeha pirrengî û afirînerbûna civakê ne. Gorî wê teoriya siyasî çi ye? Ceribandin e, mirov hem çarçoveya wateya subje ya xwe, hem jî çarçoveya wateya kolektîfa xwe lêpirsin dike û eger ku lazim be ev çarçovê diguhere û şewazên pratik meşandin nîşan dide: wek çanteya amûran, afirîner û her tim girêdayî hedefa xwe. Mirov dikare bêje ev şert û mercan in, bi kijan Öcalan dixwaze derfet ji me re veke, ji bona em dîrok bigrin dest û bi awayekî afirîner beşên dîroka niha binivîsînin. Her fikirandin û girêdayî vî teoriya siyasî, ku hewceya guhertina civakî esas digre, stratejîk e. Fikirandina me ji çalakiya me nayê qut kirin, ji derfeta me, ku em dikarin bi praktika xwe girêdayî hedef rastî biguherin, jî naye qut kirin. Teoriya siyasî hişmendî pêşxistin e, hişmendî ser çalakbûna tekekes û kolektîf ava kirin e û hişmendî ser heqîqet ava kirin e. Gorî vê girêdayîbûn heye, sêgoşêyek ê zanabûn, îxtîdar û heqîqet. Ew noqteyekî esasî ye, ê Foucault nava karê xwe bal dikşîne ser. Ser bingeha fem kirina reşekî mirov dikare çalakiyan pêk bîne, hêza çalakiya xwe bikar bîne, ji bo destgirtina me ya rastî biguherin, tevger û guhertin çêbike. Qabiliyeta çalakîbûna encamgir, her subje di nava sinorên têgihîştina xwe de dikare bi kar bîne, ew dikare rewş û şertên

di nava sistema xwe de biguhere. Yan jî ew bi rexne û lêpirsina teoretik dikare sînorên têgihîştina xwe û girêdayî vî derfeta çalakbûna xwe diguhere. Fikirandinekî ku sînoran derbas dike, ku posizyona xwe dixe hereketê: fikirandina nomadik. Fikirandina bi rêxistin kiriye û nava vê xala destpêk Foucault û Öcalan hev tamam dikin: her destgirtina rastiyê subjetîf e û her ceribandina, bi rastî tevgerandin, înstrumentel e û her dem rexne û ji nû ve ava kirin dixwaze. Ez dixwazim werim xala duyemîn, ji ber ku ew tê manê em ê mecbûr in xwe ji fikirandina kevin û giran girêdayî çarçoveya fikirandina rojava qut bikin: îxtîdar wek tiştek neyenî, bes ji bo bindest xistin, wek beşa hêrsbûn û desthilatdar ji jorê ve. Ez ser fikirandinên navendî yên ku Foucault ava kir, ku Öcalan gelek caran wek bingehê jî bikar tîne, diaxavim. Lê pêşxistina paradigmaya nû ya konfederalîzma demokratik nava aynê sistemê wek rêbaza Foucault tevdigere. Li gelek cihan Öcalan dîrek tekilî cem prensîba îxtîdar ya Foucault çêdike, mirov dikare wek mînak prensîba îxtîdara "bio" bîne ziman. Îxtîdara "bio" wek lingekî esasî ya desthilatdariya kapîtalist. Ew tê manê ku beşek ji fikirandina vî xwe ser vê dahurandina îxtîdar digre. Fikirandinek ku nêzik ayne bingeh wek gelek destgirtinên din ên cîhanê digre; mirov li kosmo ûtopiyên gelên xweser ji latin amerika (wek mînak Zapatista), li cem Zerduşt û li fikirandinên destgirtina cîhanê ya rojhilata dûr jî dibîne: fikirandina pirrengî, ya guhertin, ya girêdayîbûn û ya subjetîfbûnê.

Gorî vî îxtîdar çi ye? Îxtîdar na tene ew mezin ê din e, ku hember me disekîne, qiral, polîs û xwedê. Ew giştî tene wan noqtêyan in, dema ku îxtîdar tê ser yek noqtê, kêm zêde sîmbolik, bi destgirtinên cewaz ên rastiyê. Îxtîdar bi xwe na baş na hêrs e, di serî de derfeta subjeyekî nava sistemê nîşan dide, derfeta xistina nava tevgerê, derfeta danîna carcovêyên watê û gorî wan tevgerandin. Hêza çalakbûn ji milekî. Ji milê din civakên îro bi îxtîdarbûn hatin nîşan dan, xwe gorî xetên bi rêxistin dikin, dixwazin bibin hegemonî, dixwazin îxtîdar kom dikin û dixwazin bi awayekî rêxistinî hêza penasê kirin bi dest bixin. Her subjet hêza çalakbûna xwe heye, hêz ji her parçeya civakê tê, vî derbas dike û rêxistin dike. Îxtîdar gorî Foucault beşa xetên hêzê ye, ku baskekî

rêxistin dikin. Îxtîdar na tiştekî mirov digre, distîne, belav dike, cem xwe dihêle yan jî winda dike; îxtîdar tiştek e, ji gelek noqteyan derdikeve û di nav lîstoka tekiliyên na wekhev û hereketlî de ye: her hebûna îxtîdarî. Mirov taybetî rewşên kompleks û stratejik di civakekî de, wek îxtîdar bi nav dike. Foucault fem kirinekî mekanizmayên têkiliyan îxtîdarbûn dide desta me, ji bo ava kirina derfeta dahûrandina civakî, ku tevgerên esasî bîne ber çavan.

Wisa desthilatdarî wek kom kirina îxtîdar di noqteyekî taybet de di sistemekî de tê fem kirin, an jî eger mirov dixwaze hîn zêdetir zeal bike, hêza penasê kirinê ye. Beşek, noqteyekî ya sistemê, mirovek, partiyek, dewletek, mêrek, institusiyonek çarçoveya watê datîne, ku wexte ku naye qebûl kirin, mumkin bersiva quttbûn û hêrsbûn digre. Desthilatdarî tê manê hêza çalakbûnê ji civakê kişandin an jî beşên hêza vî kişandin an jî bi zorî standin û civak xistina posizyona objeyan, ku nikarin li hemberî biryara wê bisekinin. Gorî vê ji bo pêk anîna desthilatdarî her dem şewazên û taktikên pêwist in ji bo ku mirov bi demê re ji heqîqeta xwe, zindîbûna xwe bê qut kirin û girêdayî vî kontrol ser vî bê ava kirin. Desthilatdarî ava dibe, wexte ku hêza penasê kirin ser şewazê jiyana yek ê din û hêza biryar dayîna yek ê din tê sabote kirin. Aynê demê jî wisa ye wexte ku qabiliyeta diyar kirina pêwistiyên xwe û diyar kirina çarçoveya çalakbûna xwe tê sabote kirin. Wisa desthilatdarî xwe bi bikar anîna îxtîdar nîşan dide. Ama ji ber ku îxtîdar tu car ji zanabûna xwe naye qutkirin, qabiliyeta çalakbûn her dem girêdayî hîskirina cîhanê dimîne, tekilî bi rastiyê re. Hewce ye projeyek ku dixwaze desthilatdarî ava bike, rejîma rastiya xwe wek mutlaq nîşan dide. Wek ew pîvan ku tene mumkin rast e, bide îlan kirin. Projeya dewletbûn û fikirandina zilamsalarî ew dikin. Şêwaza destgirtina dîrokê ku Öcalan ji me re pêşniyar dike, hewl dide wî projeya kişandina îxtîdar ji civak bike mijar û (bi peyva Foucault) bi vî re, bi rêya parastina civakê, têkiliyên bi rastiyê re, ku berxwedana stratejik ku tê bi rexistin kirin, ji holê derxîne. Îxtîdar li ku dere hebe, berxwedan jî li vir heye. Berxwedan her tim beşek ji tekiliyên îxtîdar e, ji ber ku şiklekî ya desthilatdarî nabe mutlaq, bila xwesteka vî jî ewqas mezin û reel be. Îxtîdar her

tim bi hev re nava tekilî de ne, ew tê manê ku îxtîdar bes di tekiliyên navber subjeyan heye. Lîstoka girtina îxtîdar, berxwedan û nîqaş, têkoşîn dem dixwaze, deriyayekî bi posizyonan ku her radibin û dîsa dikevin. Dawiya vî nîn e, tenê eger milê din bi tamamî têk diçe, lê ew jî aynê wexte tê maneya têkçûna wê sistemê. Wekê ku her desthilatdarî, dewlet jî, bingeha xwe ser kontrol kirina û eyar kirina tekiliyên îxtîdar datîne, wisa jî bi stratejiya rast, noqteyên berxwedanê dikarin şoreşê ava bikin. Em na derve îxtîdar in, hişmendiya me û şewaza jiyana me ceribandinên ji şopandina xwesteka xwe ji bo bûyîna beşek ji civakê ne: Em bi îxtîdar bûne subjeyan di lîstoka civakî ya hêzan de. Ji bo civakekî ku divê ku ji desthilatdarî rizgar be, pêwistiya xwe ya tekoşîna rizgarî hember dijminekî pêşiya xwe nîn e (ruxme hewceya xwe parastinê), lê belê xwe hêz standin û standina tekiliyên bi rastiya xwe re hewce ne. Li vir ji milekî fem kirina tesîra li ser xwe esas e, ango xwe nas kirin, û ji milê din fem kirina cîhanê esas e, ya rastiya civakê. Subjeyekî ku xwe bihêz kiriye, dikare heta astekî fem kirina rewşekî ava bike û gorî vê bi zanabûn biryar dayîne. Ev noqteyekî esasî ya paradigmaya nû ya Öcalan e: ew pir li ser lêgerîna heqîqet disekine – pêvajoya xwe bihêz û rizgar kirin. Hember wî çi heye? Pêwist e em ê bala xwe bidin pirsgireka dewletbûn û ew xala sêyemîn e, ser kîjan ez dixwazin bisekînim. Dewletbûn çi ye? Dewlet bi xwe tenê di kiryaran de heye, ango bi destê mirov, ku gorî prensîbên vî tevdigerin. Öcalan çi ji pêvajoya şaristanî û Foucault çi ji femkirina subjekirin, yani xwebûn, wek encam derxînin holê, di wî noqtê de dişibin hev, mirov dikare bêje ser asta makro û mîkro. Dewlet na sazî ye, amûrekî mezin ya burokrasî, polîs, dadgeh û arteş, wan hemû şikil in, dewlet ji xwe re girt; encamên rastî, amûrên taktikî. Hîn zêdetir û bi taybet destpêke de dewlet fikirandinekî ye, gorî kijan mirov tev digere, xwe dixe tekilî bi rastiyê re. Dewlet îdeolojiyekî, destgirtinekî ya dunya ye. Dîrok, ku Öcalan şîrove dike û xist noqteya destpêk ya pêşniyarên xwe ji bo sosyalizmekî demokratik, dîroka wî rêgeza dewletbûnê ye, ya civakên ku hember wî disekînin û nava tekoşîna xwe parastinê hember dest avetina dewlet ne û hember têkela zanabûna dewlet berxwedan dikin. Ango sistema dewlet çawa ye? Foucault çi derxist holê strate-

jiyên û xwestekên ne, yani ew tê manê çarçoveya mercên, bi kijan di deshilatdariya dewletî de kontrol tê meşandin û ew çarçovê di serî de çawa bi desta dewlet hatibû çêkirin. Foucault ser "gouvernementalité"(rêveberî), hûnera hikûmetê diaxive. Min berî behsa beşa zanabûn û heqîqet ya îxtîdar kir û di vê beşê de pêwist e em ser prensîba rêbertî, kijan dewlet nîşan û ava dike, bifikirin: Destpêk wek sistema fikirandin. Rejîma heqîqeta dewlet, nêzikatiya vî berambere rastî ser objekirin, kontrol û mobîlise kirin bingeha xwe digre: hiyerarşibûn, sînorbûn, qut kirin, kêmbûn, desthilatdariya rasiyonal û fonksiyonel, wek sistemên mezin yên dabeşbûnên mezin: homojenîse kirin û derxistin, normalîte û rewşa awartê, şexsî û vekirî. Dewlet sistema fikirandina teknikî û statik. Fikirandina makîna, rasiyonalîse kirin û bi rexistin kirina rastî wekê pîramîd. Duyemîn, navend kirina îxtîdar. Dewlet bingeha xwe ser xeyal kirina îxtîdarekî mezin yê navendî, der û dora vê her tişt tê bi rêxistin û rêk û pêk kirin. Ew demekî dirêj xwêde bû, piştra qral û bi avabûna kapitalizmê, yê ku pey rêgezên mecburiyeta maddiyetperestî digre, ê ku navend dixe nava tevgerê û zêde dike: sistemekî ku tevahî hatibû yek kirin ciha xwêdê de. Saziya navendî ye, ku her tevger ku di xwesteka dewlet de tê meşandin dişopîn.

Sêyemîn, rêbertiya dewlet bi encamên rastiyê re, ku ji bo her tişt derbasdar e û birêxistin dike: mîmariya dewletê, baskên stratejik wekê sistema girtigehan, kompleksa tenduristî, burokrasî, sistema kontrol ya polîs, meydana giştî. Di îdeolojiya PKK de tevahî teknolojiya dewlet ji bo ser lingan hiştina û pêkanîna bêhêzbûna civakekî wek şerê taybet tê bi nav kirin. Taktikên tekoşînê ne, ku hewil didin rejîma heqîqeta dewlet pêk bînin û tarza fikirandinên din xirab dikin. Ew bi bikar anîna çarçoveyên fikirandinên bi encamgir pêk tê: konsumê kirin, netewbûn, arteşbûn, dijminahî, kesayetên yên lîberal û feodal, şîkilgirtina civakî hatin ava kirin. Ew hemû şikilên ku sistema fikirandina dewletbûn di civakên de îfade dikin. Bi giştî mirov dikare bêje: Dewlet şewazê taybet ya hîs kirina cîhanê bi riya fikirandina mutlaq e, dogmatik, edalet, maddîyetî û rejîmên heqîqetê wekê têkel. Dewlet navendî kirin û rexistin kirin e, ew tê maneya kontrol kirina çalakbûna

civakî hember an jî bi destê bindest xistina ew ê din. Dewlet rêbertî bi îxtîdar standin e – rêbertî ku ji şikila xwe derket. Li vir kapîtalizmê û dewlet na berambere hev in. Kapîtalizme şewazekê rêveberiya dewletî ye, fireh kirina desthilatdarî ye û produktîf kirin heta beşa engî piçuk a civakê. Îro xetên îxtîdar hundira cana mirovan derbas dike û prensîbên rêbertiya dewletî ketin nava hişmendiya me û nava pratika me. Kapîtalist modernîte bi derketina xwe ji Rojava (û bi xwe fireh kirina emperiyal ya paradigmaya desthilatdariya dewletî) gihişt encama xwe û rêbertiyekî ser civakên û ferdên hatibû runişkandin, ser şewaza fikirandinên wan, şewaza pratika wan, nefsa wan, şikilên wan ên subje kirin. Ew tevahî tê çi watê ji bo jiyana civakî, projeya rizgariya ji modernîteya kapîtalîst? Civakekî ku dixwaze xwe ji dewlet rizgar bike pêwist şuna rêveberiya dewletî rêveberiya sosyalist ava bike. Ew e ku di felsefeya Öcalan de wek rastiya serokatî tê bi nav kirin: Prensîba rêbertiya heqiqî. Bi maneya Foucault em dikarin vî ser tevahî astên hene bigrin dest: wek birêxistin kirina civakî, di vê de mekanîzmên demokratik ên biryar girtin û pratîze kirin bêne dîtin, ku bingeha xwe ser qebûl kirina pirrengî û tevlîbûn digre, ser exlaqekî civakî. Rêbertî jî wek bihêz kirina jiyan kirin, wek avabûn û pêşxistina hîs kirina xwe, ya hêza çalakbûna xwe. Ez dixwazim wê têz ava bikin, ku paradigmaya nû, ûtopiya demokratik konfederalîzme, projeyekî ji heman rêveberiyekê wisa yê sosyalist e, û gorî vê derfetekî reel e, jiyana civakî û şewazên jiyanê ji destê kapîtalist tên derxistin. Nêzikî prensîba Zapatista li Meksîko hemû ser projeyekî baş ya hukûmetê ku di sosyalizmên îro de maye: xwe hukûm kirin, xwe rêveberina civakê. Rêveberiya sosyalist, gorî Foucault, na di nivîsên sosyalizmeya sedsala 19. û 20.'emîn de ye, hîn pêwist e bê afirandin. Rastiya rêbertî, gorî Öcalan, û praktika xweseriya demokratik ceribandinek ji pratizê kirina vî tecrûbe ye. Kî xwe dixwaze birêve bibe, pêwist e felosof be; kî dixwaze bibe felosof, divê ku bikeve nava lêgerîna heqîqetê. Nava vê, gorî wek ez bawer im, tê kom kirin, çi derfeta tevger kirin û hêza tevger di felsefeya Öcalan de mûmkîn dike: şiklekî ji fikirandina nomadik, bi gotina Foucault, tekiliyekî subjektîf-rexnekirî, xwe berçav derbas kiriye bi rastiyê re ku bingeha xwe ji pirrengî, girêdayîbûn û exlaqekî

civakî digre. Bi taybet, û pir esas e, bi riya paradigmaya nû felsefê bû civakî û amûrekî ji bo xwe nas kirin, ku mirov dikare bi awayekî muhteşem bibîne. Çi taybetî baş dimeşe, sistema akademiyan e. Her grupa civakê xwe gorî girêdayîbûna xwe, beşa karê xwe û nasname xwe rexistin dike, akademiya xwe heye, di kijan de felsefeya fem kirin di wateya felsefeya Öcalan rola navendî dileyze. Bi vê ve civakekî ji xwe re çarçoveya watedayînê ji bandora dewletê dûr ve ava dike. Tekoşîna xwe rizgar kirin bi femkirina rewşa xwe û dîroka xwe, bi derfet û xwesteka xwe beşekî bingehîn ya projeyekî sosyalist. Bi taybet ji bo civakên li rojavaya û navenda Ewrupayê ew fem kirin pir bi nirx e, ji ber ku li vir desthilatdariya dewletê herî zêde ket nava civakê û berxwedan li vir herî zeyif e. Gerek hemû beşên fikirandinên dewletî bên dîtin, ji bo ku mirov bikaribe rexistinekî dayîne pêşiya wan:

a) birêxistinkirina fikirandin, tê manê, eznekbûna metodik û afirinerbûn, kolektîf kirina çarçoveyên perwerdeya hevbeş bi xwe femkirin û destgirtina cîhanê:
b) kolektîf kirina hêza çalakbûnê, tê mane, ava kirina saziyên civakî, ku bingeha xwe ser exlaq û siyaset digre û pêre stratejiyên çareseriyê yên pragmatik ji bo rewşa me ya anha ava bike;
c) xwe rêveberin bi şikandina tekekesbûna watedayînê û rêxistinkirina standina biryaran: ji bo xwe rêveberinekî rastî amûrên hev rexne kirin û berpirsyartiya bi rêxistin kiriye hewce ne.
Rêveberiya sosyalist tê mane: beşekî civakê bê rêxistin namîne.

Axaftin ser konferansa "Meydanxwestin ji modernîteya kapîtalîst re - Berxwedana li dij Modernîteya Kapîtalîst II: Teşrîhkirina Modernîteya Kapîtalîst – Avakirina Modernîteya Demokratîk", li sala 2015'an li Hamburgê. Nivîsên konferans ser malpera http://networkaq.net/2015/speeches hatinê weşandan. Michael Panser xwendekarê dîrokê bû. Ji 2011'an şun ve di lêgerîna xwe ya felsefe û teoriya siyaset bi giranî ser nomadolojî/koçerbûn, navnetewîbûn û tevgerên şoreşger ên azadî de bû.

Ji çiyayên azad ên Kurdistanê heta Başurê-Rojhilata Meksîkoyê

Li ser riya ji bo çandekî şoreşgerî yê tekoşina azdiya cîhanê

Di serdema bêtifaqî û kaosê de, dîsa rihê şoreşê digere, serdemekî nû destpê dike, nava kîjan hêza xeyalî hêviyekî nû dide tekoşinê. Van du serdeman şoreşê zindî ne, tevgera me û dîroka me nîşan didin û berdewam dikin. Serdema yekemîn, xeta dirêj a tekoşîna azadî ji bo civakekê azad e, ku bi Marx destpêkir, ew xeta ûtopiya sosyalîst, hêdî hêdî, bi sebir mezin dibe, tecrubê û hişmendî ava kirin. Serdema duyemîn, serdema raperînê ye, keliya tekoşînê ye, perçeyek ji şaniyê dîrokê, di vêderê de her tişt mûmkin e û ew cîhan pêşiya me bi xwe re tîne – kêliya me ya azad, ya pratîk meşandin. Wan du serdeman yekîtiyekî ne, yekîtiya me, her du aliyên ji dîroka me, ji riya me. Wan du aliyên ya tevgera me heye: xeta civakbuna dîrokî, mîraseya komînalîteya neolîtik û lêgerîna heqîqetê ya pêxemberî-fîlosofik ji milekî, û hêza avakirina bûyeran ji milê din, kîjan çara berî li raperîna 1968 ji bo kêliyekî rastiya serdest hêşand – raperînekî ku xelas nebûyî, lê heta îro wek agirekî veşartî ronî dike û bû noqteya destpêkê ji xetekî nû yê tekoşînê. Ew xet dinyayên û dîrokên cuda cem hev girêbide, tekîliyên ji Viyetnamê li ser Meksîkoyê heta Kurdistanê ava

dike, ji ber ku em hemû zarokên vî kêliya hêvî ne. Basqên tekoşînê, ku sedsala me diyar bikin, hatin net kirin. Mentiqa wan e, mentiqa wê sistem e, ku îro jiyana civakî, jiyana ser vê cîhanê ji her demê zêdetir xist nava xeteriyê. Mentiqa zilamê desthilatdar, xeyala êrenî ya zihniyeta rasiyonal, xwezayî bindest kir û şikla vê cîhanê gorî xwesteka xwe dide – avakirina ixtîdara zilam. Berî talankirina cîhana me û berî zilmiya komkujiya îndustriyel ji faşizmê, me bi êşkişandin fêmkir, desthilatdariya mentiqa bê sînor me bibe ku derê, mentiqekî zilamsalarî, rasiyonalîteya sar ê zilamê spî, kîjan hember „xwezaya hov“, „civakên primitîf“ û jinbûn derdikeve. Em dizanin, ew mentiq, a ku perçe dike, analîz dike, nava çînên û hîraşiyên parve dike, pirrengiya zindî perçe dike û ji wan perçeyan, heyberan mirî û madeya xam ava dike, ne asta herî mezin a avakirina çandî bi destên insan e, lê dawiya vê ye; ne civaka pêşketî, lê ji hevketina vê. Ûtopiya me ji civaka azad, li hemberî desthilatdarî bi sistema netewa dewlet ya wan, li hemberî kapitalizmê û kedxwariya îndustriyel; li hemberî tekakesbûn û deshilatdariya pereyê, sistema me ya demokratik konfederalîzmê kîjan komînan cem hev girêbide. Li hemberî bêçandbûna wan, asimîlasiyon û komkujî, li hemberî kedxwarî, talankirin û qut bûn, çanda jiyana me, rihê komîn, partiya me ya gerdunî, tevlîbuna me.

Em li ser avabûna çanda demokratik, a ku wan ramanên bidin jiyan kirin, diaxifin. Ji ber ku civaka azad ne fikirandinekî bêalî ye, şêwazekî pir şenber yê jiyan kirinê ye. Rê û rêbaza me, em xwe çawa cem tekoşîn û ûtopî girêdidin. Çanda me bi watê ye, jiyan e, afirînêrbûn e, hişmendî avakirin e, empatî û fêmkirin e; lêgerîn e, pevajoya pratik meşandin, ê sekinandin, ê rexne kirin, ê derbaskirin e. Çanda me xwerexistinkirinê ye, xweparastinê ye, tekoşînekî hevpar e, avakirinekî rojanê ye – redkirinekî-u-avakirinekî ye, çalakbûnekî civakî, ku ji bi kar anîn û karê mirî dûr e. Çanda berxwedana îro gerek bi red kirinekî radîkal hember modernîteya kapitalizmê destpê bike, bi zanebûn û xwestek em jiyana xwe avabikin - redkirinekî-û-avakirinekî ye. Mirov ji bo me ne ferdekî ye û em kesîn wek zilamekî tekakes nagrin dest. Em dizanin, mirov civak e, jiyana komûnal, der û dora jin bi rexistin kiriyê, wijdan û wekhêvî, hîskirin û fikirandin, kar kirin û tekoşîn meşand-

inekî hevpar, jiyan bi rumet. Em zarokên xeta dayîkan in, ji çanda xwêdavenda dayîkan in, ji xwezayî ne, ku civak e, ku jiyan e, ku yekitî ye – mezinbunekî, xelasbun-û-avabunekî, kûrbûnekî, tecrubê û zanyarî, merexekî, ku xelas nabe. Ew çand mîtos e, zanebûn e, û ew bi hezaran salan ji wê sistemê beramberê me kevintir e. Ew ewqas ûtopik e, wek hêza me ya fikir û ewqas rêal wek berxwedana civakên dîrokî, ya pîrêbokan, ya kolêyan, ya pêxemberan, ya tevgerên komînal yên her dem, ewqas bi biryar wek tekoşînên karkeran, ewqas dînamik wek 68`an de ye, bin ax diherike û bi rûmet wek pêşengen raperînan li başurê Meksîko, bi hêz kirin û acizbûn wek gêrîla li ciyayên azad; şermok û zelal bi wateya xwe de, wek lêgerînekî pir nazik ji bo cihanekî din... Rast e, em di şer de ne, ew şer li hemberî me sernekeve. Em nava jiyanê de winda dikin, eger ku em nikarin çanda berxwedanê û jiyana xwe rêvebirin ava bikin. Gêrîla ne tenê hêza parastinê ya herêmekî ye, yan jî jiyana tazî ye; gêrîla parastina civak dike û çanda jiyana azad, berpirsyatî û watê dayîn, belav dike, hêza afirînêrbunê ye. Ji ber vê sedemê, EZLN bû simbola lêgerîna jiyanekê din û gorî vê perspektîf da lêgervanen azadî li tevahî parzemînan. Roja sersalê de, berxwedêrên EZLN destpê sala xwe ya 25`emîn yê raperîna rûmetê dikin. Tekoşîna van û tekoşîna me, yek e, ji hev nayê qut kirin, beşên şoreşa cîhanî ne, bi vî watê ew şoreşa çandê ye: têkoşîn ji bo terza jiyan kirinekê din.

Dem hat, ji bo hevgirtinekî nû. Li hemberî modernîteya kapîtalîst, çandekî nû ya demokrasî, hêviyekî navnetewî, kîjan serdemekî nû ya demokratik, ya modernîteya demokrasî mûmkîn dike.

Bager Nûjiyan
Qanûn 2018
Herêmên Parastina Medya, Başure Kurdistan

Derbaskirina refleksên tirsê

Hevdîtin bi ciwanekê enternasyonalîst li çiyayên Kurdistanê

Ji Wolfgang Struwe

Payîza 2013'an de, min li Qendîlê (beşek ji Herêmên Parastina Medya bin kontrola PKK'de) Demhat, ciwanekî xurt ji Ewrupayê dît. Li ser riya xwe ji bo perwerde bû. Min ew wext ku me bi hev re derbas kir, bikar anî û çend pirsan ji vî re pirs kir. Bi kijan aramancê hatîbû li vir, sedema wê çi bû û hatina tê ji bo te tê kijan wateyê?

Tu çima hatîbû vê herêmê? Ew fikira te ya hatina çiya, li Qendîlê, ji ku derê derket?

Ew girêdayî lêgerîna min a şexsî bû, pêşketina min a şexsî ji bo xwe pêşxistin û rizgarkirin. Ez demekî dirêj nava çepeyên elman, grupên antîfaşîst, de bûm. Tam heşt salan berî min dest bi karê antîfaşîst, nava grupekî otonom ya "Antifa" kir. Ez di komekî ya zanîngehê de bûm û min dixwest perwerdeya otonom bidim ava kirin. Hertim lihevkirinekî bi girêdayîbûna bi dewletê re bû - lihevkirinekî navbera jiyanekî bi zanko yan jî bi dibîstanê, her wiha dest girtina siyaset wekê karkêfî hebû. Min bi demê re gelek rexistinan derbas kir, ku ji min re perspektîfekî demdirêj ne dan, di nava yek ji wan jî tu carî kêliyên xwe rizgar kirin bi rastî nîn bûn. Ortamekê ku xwe ji her tişt qut dike û marjînal bû.

Lê belê karê antîfaşîst pir girîng e, bi taybetî li metropolan de.

Erê bêguman, lê pirsgerek ew e, wextê ku ew kar nava navçeyekî dest-

pê dike, li ku dere faşîstan tune ne. Li vir mekanizmayekî ku sînoran datîne destpêdike. Li bajarê ku ez mezin bûme, xebatên antîfaşîst hatin meşandin lê kesîn ne cihekê bi herî zêde pirsgerekan bû.

Derfeta we li navçeya we hebû, hûn bi grupên civakî re kar bidin meşandin?

Na, lê ew jî ne hedef bû.

Gelo hedef çi bû?

Ez bi xwe ne dîrek xelkê bajarê me. Min nêzikî deh kîlometre ji bajar dûr jiyan kir û li vir min gelek zahmetiyên bi faşîstan li dibîstana xwe kişand, ji ber vê ez hatim bajêr. Ji ber ku ez jî di bin bandora vî de bûm, min dixwest bi awayekî xwe parastina kolektîf bidim rêxistin kirin, ji ber vê ez tevlî grupên xwe parastina antîfaşîst bûm. Hewildanekî hebû mirov xwe parastina fîzîkî ava bike. Ji milekî jî xwe perwerde kirin çêbû, em li ser gelekî pêvajoyên dîrokî sekinîn, mesela şerê hundirîn a Espanya, navnetewîbûn, Latinamerika, Zapatîsta û hwd. Lê belê ew xebat her dem bes ji bo hundirîn bû.

Vê demê de tevgera kurdî ji we/te re rolekî leyîzt?

Na, qet.

Çawa çêbû ku tu tevgera kurdî nas kir û pê re ketiye têkiliyê?

Ew di esasê de bi salan piştre çêbû. Ez vê tevger jî ewqas demekê dirêj nas nakim, bi rastî min berî salekî û nîv nas kir. Berî ew tenê wekî navekê di nava çepên elman de hatibû ser ziman – li Kurdistanê, hat gotin ku nêzikatiyên pir pêşketî hene. Lê pir zû bertekên oriyentalist çêbûn, qet mumkîn xuya ne kir, ku li rojhîlata navîn nêzikatiyên wisa pêşketî, an jî tevgerekî ya jinan bi çarcoveyekî ewqas, çêdibin. Kurdistan “lê ew partiyekî ya karkeran e”; ji bo min nêzikatiyên anarşîst zêdetir balkeş hatin, wekê ku ez ê nasnameyekî wisa ji xwe re bigrim. Ji ber vê bertekekî min ya parastinê, hember her tişt girêdayî çanda

sosyalist hebû. Ew jî ne hertim wisa dogmatik bû, wek mînak, gelek cîhên bîranîn ên girîng ya min hebû, ku girêdayî sosyalizmê bûn, lê min nikaribû bifikirim, ku tevgerekî bi vê terz û ûslûbê dikare di rewşa niha de rolekî bileyze. Ji ber vê Kurdistan nava utopiya min de tune bû. Naskirina min a tevgerê piştra bi riya hevalekî, ku par tevlî konferansa "Moderniteya Kapîtalîst û derketina Kurdan" li Hamburgê bû û li vir firehbûna vê tevgerê dît, çêbû. Li vir enternasyonalîst û hevalên tevgerê wek axaftvan hebûn. Çi ji min re êsas bû, tiştekê ew heval li wir ji min re jî got, ku tevgerekî bikaribû meseleya zilamtî bide lêpirsin. Hevalên kevin li wir axaftinan kirin, ku bi sekna xwe û bandora xwe dan fêmkirin têkoşîna cinsî cîqas bingehîn, girîng û bi bandor e. Lê ew wêneya taybetî rojhîlata navîn û wêneya zilamtî ku hatibû nîşan dan, ji min re jî çepên elman ne normal hatîbû. Ser vê rêyê de min ser vê tevgerê bihîst û ez bi alîkariya wê hevala xwe de ketim nava rêxistinbûna kurd li Elmanyayê – ez çûm komelekî – li vir min şêwazekî pir cûda ya vekirîbûn nas kir, ku li tevgera çepên elman nîn bû. Wan mirov li vir pir kêfxweş bûn hevalekî elman hat û guha xwe dide wan. Ji min re pir tiştên behs kirin, li derbarê tevgerê, nêrînên xwe, xwe hîs kirin û rexneyan jî, ez ferî gelek tîşten nû bûm. Hevalekî dîrek pirtûka "Parastina Gelekî" ji Abdullah Öcalan diyariya min kir. Bi ew vekirîbûn û ji xwe bi ew pirtûk min ji xwe re tekiliyekî îdeolojik dît. Ji vê şûn ve min destpêkir û xwe bi îdeolojiya tevgerê mijûl kir. Eynê wextê ku min dest bi vî pêvajoyê kir, min dest bi dahûrandina şexsî kir; vê demê de min nîv sal berî xwendina zanko berda bû, ji ber ku ew nikaribû tiştek bide şexsiya min.

Te çi xwend?

Dîrok, xwendina Latînamerika, bi naverokên ku ji bo xwe dîtina min û dahurandina rewşa min, pir bi manê bû. Ez jî li enstîtuyekî pêşketî bûm, lê min zû fem kir, ku ew ne çarcoveyekî bû ku ez bikarim têde encamgir fêr bibim. Min sê sêmestre xwend û çûm Latînamerika. Piştra min fem kir – mehekî min xwendina xwe piştre rêwîtiya xwe berdewam kir – wan tecrubeyên ku min nav wan cîhanên cûda li Latînamerika (li Kolumbiya, Nîkaragua û Meksîko) girt û rastiya min

dîsa li Elmanyayê ne hatin ber hev. Min berî qet ne dîtibû metingerî çiqas kûr bandora xwe avakirî bû, tevahî ya civakê hatîbû binpêkirin, bi taybetî Kolumbiya ji vî aliyê de bîra min de maye, çanda wê çiqas gorî ew îdealên Emerîkayê bakur hatibû çêkirin – çanda konsûm kirin -, girêdayî vî jî parçebûna cîvakê çiqas kûr û fireh e. Li Bogotá, li orteya bajêr, cîhanekî ser tekakesî û burokrasî bihêz serwer bû û navçeyên bes sê kîlometre dûrê vî, ez li wêderê ber hevalên xwe maye bûm, mirov jiyanekî bes bi tenê xwe, pir kaotik û bi şewayekê "hema hema jiyan bikim" meşandin. Ji ber wan tecrubeyan, min rastiya Elmanyayê xist lêpirsinê. Wextê ku ez dîsa li Elmanyayê bûm, min xwe pirsî, eleqaya wan her dû cîhanên bi hev du re çi ye?

Te tiştek ji wan tecrûbeyan te li Latînamerika girt, li vir li Kurdistanê dîsa jiyan kir?

Belê, pir bandora sîstema metingerî heye û li hember vî xwe rexistinkirina cîvakî. Li Kolumbiya berxwedan pir belavê bû, wek min got şewaza "hema hema jiyan bikim" hatibû esas girtin. Milê din li Kurdistanê xwe rexistinkirinekî kolektîf û stratejîk li hemberî wê pergalê heye.

Ji aliyê hemwelatiyên Kurdistanê?

Erê, hem ji aliyê gel ve û hem jî ji aliyê gerîla, ku zaten dawî de ji nava cîvakê de çêbû. Ji ber wê bandora sîstemê, derfeta ava kirina wî strateji çêbû. Li dawiyê mirov dibîne ku her du rewş dişibin hevdu, mirov pêwist e ji bin bandora wê sistemê metingerî derkevin. Em li ser sistemekî diaxivin ku heta niha tû çarî nehatibû derbas kirin.

Em li vir, li herêmên parastina medya ne, herêmekî ku bi piranî rizgar bû; gelo te herêmên din ên Kurdistan nas kir?

Ez par jî li Kurdistanê geriyam, bi giştî sê mehan li wir bûm, mehekî û nîv ez li bakur bûm, piştre ez hatim Başur, Heftanîn û Qendîlê.

Ferq û cudatî di navbera gelên perçeyên Kurdistanê, di aliyê asta rêxistinbuyinê de heye?

Erê. Wek mînak li Bakur mirov hîs kir, ku dagirkirinekî leşkerî li gelek bajaran hebû. Ez tevlî çalakiyekî pir mezin li Amedê (Diyarbakir), ku hatibû qedexeyî kirin, bûm. Em benda yek heta du miliyon mirovan bûn. Rewşekî wek nava şerekê navxweyî hebû. Ne ji ber ku wan tiştan ku çêbûn, lê ji ber ku her dere pêvçûnan hebû, ku min tenê ji dervayê dît. Polîs pir tirsiyayî wextê mirovên ku wekî ewrûpî xuya dikin, dîtin. Nehiştin gel derkeve kolanên xwe li taxên xwe, polîs dîrek êrişa wan kir. Gelek hewldanên dewletê hebûn, bi awayekî leşkerî bikaribe bibe serdest. Ez dikarim bêjim ew buyer min pir bandor kir. Li Bakurê Kurdistanê wan tiştên min jiyan kir pir cuda bûn, pêvçûnên her tim bi awayekî leşkerî yan jî bi riya polîsan êrişên dewletê çêbûn, pir vekirî. Mînak li Başurê Kurdistanê tiştek wisa nîn bû, lê li vir çanda konsûm serwer bû, li vir hewceya silahên dewletê jî nîn bû.

Armanca hatina xwe ya li vir çi ye? Tu li vir dixwazî çi bikî?

Ez hatim, ji ber ku min xwest ji xwe re perspektîvan bibînim, ez ê çawa jiyan bikim, jiyanekê kolektîf çawa mumkîn e. Li Ewrupayê ez her tim bi tekakesatî pir kûr rû bi rû mam. Dema hevalên min jî hebû, ku bi awayekî bi perspektîvan xwe nêzikî min bûn, her tim gûman hebû û wek tirsekê hebû, eger ku rexistinekî kolektîf hember dewlet mumkin e yan ne. Lê niha li vir min cihekê dît, tê de perspektîvekî stratejîk dikare bê ava kirin, ji bo Ewrupa jî. Ciwanên li Ewrupayê îro pêşiya pirsgerekekî pir mezin in, pergala dewletê her ku diçe hîn zêdetir dibe faşîst û hişk dibe. Ew ku anha hêdî hêdî ber sînora Ewrupayê çedibe, ji min re kêmek wek faşizme ya nû tê. Ew ji bo min şexsî rolekî pir taybet dileyze. Ciwanan ê çawa xwe bi rêxistin bikin, an jî dahûrandina xwe bidin meşandin, ji bo ku bikaribin fembikin rola wan çi ye? Pirsgireka esasî gorî wekê min tesbît kir, ew e ku mirov îro nikarin xeyal bikin ku wana bi xwe rolekî bileyzin û nikarin xeyal bikin, ku bandora wan ser cîhanê û derdora xwe hene.

Tu bawer dikî, tu yê li vir bersivekî bibîne?

Ez bawer im, dibe ku destpêkek be, na min rastî destpêkiriye, lê ew pêvajo pêwist e ez ê bînim astekî nû, ji ber ku li vir, êrişên dewletê, xeynî yên leşkerî, çênabin. Ew jî dikare hişmendiyekî bide ava kirin. Ez li vir di tekilyê bi hevalan re me û ez jî dixwazim bi hevalên xwe re li Elmanya û Ewrupayê di tekiliyê de bimînim, ji bo ku ev pêvajo bînin astekî nû. Hem jî lêpirsîna şexsî ji milê tekakesbûn, sekn, parvekirina fikirandinan, perspektîvan û gumanan jî .

Tu xwe di kevneşopiya dirokî de dibîne?

Di hişmendî ava kirine de taburên navnetewî yê Espanya yan jî nokteyên anarşîst ên ku ez xwe girêdayî hîs dikim, wek mînak Katalonya li 1936, û dest girtina dîrokê ya tevgera Kurdistan, hem jî her şewazê tekoşînê ya li hemberî metingrî, wek mînak Zapatîstas jî, rolekî pir mezin lîstin. Ji ber ev dest girtina dîrokê li vir, maneya wan ji bon min pir zêde bû. Ew çanda tekoşîn li hemberî dewletê, ku îro li Meksîko heye, heralde ji bo 500 salan niha li Latînamerika çêdibe. Gelek nokteyan de hewldan hebû, şewazê jiyana xwezayî hember êrişên dewletê biparezin, ku hertim dixwest bi sistema xwe ya metingerî bikeve nava wan welatan. Wan mijaran, min berî nedîtibû. Li Ewrupayê ewqas tekoşînên cuda hene, çanda anarşîsme li Îtaliya û Andalusiya, pêşxistina anarşîsme, ku niha taybetî li Emerîkayê tê nîqaş kirin an jî li Fransa tê pêşkeş kirin, wek mînak pirtûka “Serhildana pêşerojê” û hwd. Wana jî formên berxwedanê ne, ku xwe bi taybetî ne wekî siyasî bi nav dikin, lê şewazekê ya jiyanê dixwazin biparezin. Serokatî jî mînakan dide, mesela grûpên koçeran, ku bi şewaza jiyana xwe berxwedanekî hember vê sistema şaristanî didin nîşandan. Wan keleka gelek noqteyên din, wek mînak Nikaragua, ku bala min jî pir dikşînin, no qteyên esasî ne, ez xwe girêdayî wan dibînim.

Têgîna hevaltî li vir bi nirx tê dîtin, gelo te jî bihîst?

Erê, tabekî. Ew têgînekê, ku ji min re deriyekî cûda vekir, deriyekî ku

min li cîhên din ên siyasetê, ji tevgera çepên elman, heya Zapatîstas bigre, min nedîtibû. Gel wana tu her tim wek mêvan tê destgirtin. Sistema hevaltî rehet tê femkirin û nîşan dide çawa civakbûnekî dikare bê ava kirin...

Tu dikarî kemek şirove bike, hevaltî ji te re tê çi maneyê?

Ez wek fikirandinekî ya "rêhevaltî" digrim dest. Ew tê manê ku hişmendiyekî taybet heye, herî esas ev e ku pêdiviyên min ên şexsî ji yên hevalên xwe ne girîngtir in. Heralde ew e, giredayîbûnekî sîmbiyotik a kolektîf û ferdê. Wan her dû zaten her tim mecbûr di tekiliyê de bin, kesek jî derva vê nayê hîştin. Wexte ku ez hatim li vir, ez bi tirs hatim, ku ez belkî nikarim bibim yek bi hevalên li vir, min ew gelek caran li grupên çep li Elmanyayê jiyan kir, gel wana normal e. Min pir dît ku mirovek ji grupekî derxistin, ji şikaytên hember wî hebû û nehêlin mirov kesayeta xwe pêşbixe. Min xwest werim vî noqtê, ji ber ku bi vê konsepta hevaltî, bawerî tê ava kirin. Li vir kesayet û hişmendiya hevalan tên pêşxistin. Ew jî tenê bi rih û rêxistinbuyîna piştgirî dimeşe.

Çi destpêke tê bîra te, eger ku ez dipirsim, tiştê herî balkeş ku te heya niha li vir jiyan kir, çi bû?

Wêneyan ji hevalan tên bîra min. Wek mînak, hefteyekî berî, dema ku em gihiştin kampekî ya yekiniya hevalên siyasî. Hevalên kevin jî hebû û bi taybetî hevalan ji tevgera jinan li vir bûn û pir vekirî û bi bawerî bi me re axifî bûn.

Tiştek di bala te de heye, tu dixwazî ji bo mirovên li Ewrupa bibeje heye?

Li Elmanyayê ez bi tirsekî pir kûr rû bi rû mabûm. Min gelek caran ew pirs bihîst, "gelo ew ne kemîn e? Gelo mirov dikeve nav de, xwe tê de winda dike, wexte ku piştgiriya wê tevgerê, ku bi tarzên xwe yên pêşketî encamên neynî dikare derxe holê, dike?" Ew gûman û ew bertek ku li hemberî tevgerê hene, pirsgirek in. Ew ne rexneyên ser bingeha tekoşînekî hevpar. Ji ber vê ji bo tevgera kurdan ewqas

zahmet e, ji xwe dostên rast li Ewrupa bibîne. Tirs mezin e, ji ber ku simbolan jî ewqas radîkal in. Heralde ji bo min sistema KCK, û ew fikir piştre, perspektîfekî pir balkeş e. Ez dikarim ew sistem pêş çavên xwe dibînim û eger ku mirov pêre kar bide meşandin, mirov dikare ew jî wek alternatîf ji bo Ewrupa bikar bîne. Dikare bibe perspektîfekî, çawa şewazekê nû ya jiyanê bê ava kirin. Ew e ku ez hêvî dikim, wekê din jî xeyal dikim, ku tevgera çep xwe di wan salan pêşiya me vebike. Ne tenê ji bo mirovên çep, ji bo tevahî mirovên ku vekirî ne û di lêgerîne de ne.

Hevalên te yên li Elmanyayê te rexne kirin û gotin tu direvî?

Ez bawer im erê. Peyvekî ez jî ji xwe re bikartînim. Ji min re ew bêgûman wek revekî ji civakê ji Ewrupayê ye, ji cîhên nava kijan ez her tim bin tecrîdekî hişk de bûm. Lê belkî jî ez dikarim wek paşvekişandinekî stratejik bi nav bikim.

Tu ew cih li vir wek ciha nû afirandina têgîna enternasyonalizm / navnetewîbûn dibîne?

Bêgûman. Taybetî bi wan konseptan bi rê û rêbazên vekirî ku min behs kir. Belkî mirov li Ewrupayê ji wan simbolên ku li vir bikartîni ditirsin. Wek mînak prensîba serokatî. Gelek çepên hene ew femnakin û ji ber vê bertek nîşan didin. Lê zaten ew îdeolojî ye, bi ew rê û rêbaz ez jî hatim peşwazî kirin. Ew nîşan dide, ku bingehekî nû ji tekoşîn meşandinekî cîhanî pêwist dike. Navnetewîbûn rastiyên jiyanên din û cîhanên din tîne cem hev. Bes bi wan derfetan ku ez dikarim li vir bigrim, mirov fêmdike, xwestek jî heye. Dibe ku ew rewşa giran li Ewrupayê dikare hîn xirabtir bibe di wan salan pêşiya me. Mirov wî femdike dema ku rewş li vir dibîne. Ji ber vê jî ew perspektîfa navnetewîbûn ji me re pêwist e.

Tu ji hevalên li Ewrupayê çi dixwazî?

Ez dixwazim em şewazê têkoşîna xwe kolektîf were lêpirsîn kirin, mirov dewletê hindurê xwe jî bibîne û bila lêhurbûn li ser tirs ku pêşiya me digre jî pêşbikeve. Gelek hevalên min hebû bê çar mabûn, ji ber ku nikaribûn çarcoveya xwe ya rehet derve xwendin, pereya dewletê û grant jî xeyal bikin. Tenê ji bo îdealismeya siyasî.

2020

Internationalistcommune.com